

Mamma mamma barn

En kvalitativ studie om den icke-biologiska mammans upplevelser om att bli mamma i ett homosexuellt parförhållande

Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla

Examensarbete för barnmorska (YH)-examen
Utbildning till barnmorska
Vasa 2017

EXAMENSARBETE

Författare: Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla
Utbildning och ort: Barnmorska, Vasa
Handledare: Eva Matintupa

Titel: Mamma mamma barn

- En kvalitativ studie om den icke-biologiska mammans upplevelser om att bli mamma i ett homosexuellt parförhållande

---

Datum: 31.5.2017   Sidantal: 47   Bilagor: 4

Abstrakt

Denna studies syfte var att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande. Med studien ville skribenterna öka sin egen kunskap om den icke-biologiska mammans upplevelser av att bli mamma i ett homosexuellt parförhållande samt att dela med sig av kunskapen till personal inom sociala sektorn. Studiens frågeställning lyder: Hur upplever den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande processen att bli mamma?

Skribenterna valde att göra en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer som insamlingsmetod. Fem personer ställde upp på intervjuerna och materialet blev omfattande. Resultatet finns presenterat i olika kategorier, som i sin tur är indelade i underkategorier. Resultatet reflekteras till tidigare forskning i form av artiklar, till vårdteoretikern Ramona T Mercers (1986) BAM teori (2006) samt till vårdteoretikern John Bowlbys (1969, 1973, 1980) anknytningsteori.

I resultatet framkom det bl.a. att informanterna upplevde att graviditetsprocessen var långdragen och komplicerad samt krävde omfattande planering. Upplevelserna med tanke på hela graviditetsprocessen var individuella, både positiva och negativa. Informanterna kände tacksamhet över att få ett barn utan att själva behöva vara gravid.

Språk: svenska   Nyckelord: icke-biologisk mamma, moderskap, Mercer, upplevelser

---

OPINNÄYTETYÖ

Tekijät: Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla
Koulutus ja paikkakunta: Kätilö, Vaasa
Ohjaaja: Eva Matintupa

Nimike: Äiti äiti lapsi

- Laadullinen tutkimus ei-biologinen äidin kokemuksista tulla äidiksi homoseksuaalisessa parisuhteessa

---

Päivämäärä: 31.5.2017 Sivumäärä: 47 Liitteet: 4

Tiivistelmä

Tämän tutkielman tarkoitus on kuvata ei-biologisen äidin kokemuksia äidiksi tulon - prosessia sekä kumppanina oloa raskauden aikana homoseksuaalisessa parisuhteessa. Tutkielmalla kirjailijat haluavat lisätä omaa tietämystään ei-biologisen äidin kokemuksista tulla äidiksi homoseksuaalisessa parisuhteessa sekä jakaa tämän tiedon sosiaalisen sektorin henkilökunnalle. Tutkielman kysymys kuuluu: miten ei-biologinen äiti kokee äidiksi tulon prosessin homoseksuaalisessa parisuhteessa?

Kirjailijat ovat valinneet tekevänsä kvalitatiivisen tutkielman käyttäen puolistrukturoitua haastatteluita tiedonkeräysmenetelmänä. Viisi henkilöä osallistui haastatteluihin, joten materiaalista tuli kattavaa. Tulokset on esitelty eri kategorioissa, jotka on jaoteltu alakategorioihin. Tulokset viittaavat aiempiin tutkimuksiin artikkeleissa, Ramona T Mercerin (1986) BAM teoriaan (2006) sekä hoitoteoreetikko John Bowlbyn (1969, 1973, 1980) liittämisteoriaan.

Tuloksissa ilmeni muun muassa, että vastaajat kokivat raskausprosessin pitkävetoiseksi ja monimutkaiseksi. Kokemukset raskausprosessista kokonaisuudessaan olivat yksilöllisiä, sekä positiivisia että negatiivisia. Vastaajat tunsivat kiitollisuutta saadessaan lapsen joutumatta kantamaan tätä itse.

Kieli: ruotsi Avainsanat: ei-biologinen äiti, äitiys, Mercer, kokemuksia

---

BACHELOR'S THESIS

Authors: Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla
Degree Programme: Midwife, Vaasa
Supervisor: Eva Matintupa

Title: Mother mother child

- A qualitative study about the co-mother's experiences about becoming a mother in a homosexual relationship

---

Date: 31.5.2017   Number of pages: 47   Appendices: 4

Abstract

The purpose of the study was to describe the co-mother's experiences about pregnancy in a homosexual relationship and to describe how it is to walk beside the pregnancy as a partner. The authors wanted to get more information about the co-mother's experiences about becoming a mother in a homosexual relationship and share the information with other persons who work with healthcare. The research question in this study was: How do the co-mother experience the process of becoming a mother in a homosexual relationship?

The authors have chosen to make a qualitative study. They have had semi structured interviews with five persons and gathered a big amount of material. The results are presented in categories with subcategories. The results are reflected to previous research in form of articles, nursing theorists as Ramona T. Mercer (1986) and John Bowlby (1969, 1973, 1980).

The co-mothers experienced that to achieve a pregnancy was a long and complicated process that required comprehensive planning. The experiences were individual, both positive and negative. The co-mothers were grateful to get a baby and become a mother, without physically being pregnant.

Language: swedish   Key words: co-mother, motherhood, Mercer, experiences

---

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställning.....	2
3	Teoretiska utgångspunkter	2
3.1	Att bli mamma	2
3.1.1	BAM modell.....	3
3.2	Anknytning.....	3
4	Bakgrund	4
4.1	Lagar.....	4
4.1.1	Äktenskapslagen och registrerat partnerskap.....	4
4.1.2	Intern adoption och moderskapslagen	5
4.1.3	Assisterad befruktning	5
4.2	Hur blir man gravid?	6
4.2.1	Privata fertilitetskliniker i Finland	6
4.3	Begrepp	7
4.4	Historia och religion.....	8
4.4.1	Syn på homosexualiteten förr och nu	8
4.4.2	Religioners syn på homosexualitet.....	9
4.5	Hur partnern anknyter till fostret.....	9
5	Tidigare forskning.....	10
5.1	Sökord och urval.....	10
5.2	Artiklar	11
6	Metod	14
6.1	Kvalitativ studie	14
6.2	Val av informant	15
6.3	Datainsamlingsmetod.....	15
6.3.1	Intervju	15
6.3.2	Genomförande av intervjun.....	16
6.4	Etiska frågor	16
6.5	Kvalitativ innehållsanalys	17
7	Resultatredovisning	17
7.1	Processen att bli gravid.....	18
7.1.1	Graviditetsplanering.....	18
7.1.2	Valet av biologisk mamma	19
7.1.3	Gravid genom heminsemination	20
7.1.4	Gravid genom fertilitetsklinik.....	20
7.1.5	Panik! Ett barn är på väg.....	21

7.2	Graviditet.....	21
7.2.1	Involverad i graviditet.....	22
7.2.2	Fantastiskt att gå bredvid.....	22
7.2.3	Icke-biologiska mammans oro.....	23
7.3	Förlossningen.....	23
7.3.1	Inkluderad i förlossningen.....	23
7.3.2	Negativ erfarenhet av förlossning.....	24
7.4	Moderskap.....	25
7.4.1	Känslan av att vara mamma.....	25
7.4.2	Känslan av att vara förälder.....	26
7.4.3	Identitet som lesbisk mamma.....	26
7.4.4	Icke-biologiska mammans anknytning till fostret och babyn.....	27
7.4.5	Benämning av den icke-biologiska mamman.....	28
7.4.6	Att vara den icke-biologiska mamman.....	28
7.5	Familj.....	29
8	Diskussion.....	30
8.1	Resultatdiskussion.....	30
8.1.1	Resultat av processen att bli gravid.....	30
8.1.2	Resultat av graviditet.....	31
8.1.3	Resultat av förlossning.....	32
8.1.4	Resultat av moderskap.....	32
8.1.5	Resultat av familj.....	34
8.2	Metoddiskussion.....	34
8.3	Slutledning.....	36

Bilageförteckning

Bilaga 1	BAM modell
Bilaga 2	Tabell över artiklar
Bilaga 3	Intervjuinbjudan
Bilaga 4	Intervjuguide och Samtyckes brev

“It is our humanity that wounds us and heals us and those whom we serve; in the end, it is only love that matters” (Dahl Spidsberg & Sørli 2011, 803)

1 Inledning

“Jag står också bredvid i graviditeten och har precis som du ett barn sen ett tidigare förhållande. Och jag håller med det är både för och nackdelar med att stå brevid. Som jag har skrivit i en annan tråd, all fokus på den gravida och det är väl rätt naturligt men glöm inte bort att det är två stycken som ska bli föräldrar” (Familjeliv 2009). Skribenterna har valt att skriva om den icke-biologiska moderns upplevelser av processen att bli gravid samt graviditeten i ett kvinnligt homosexuellt parförhållande. Hela processen att bli gravid och gå genom en graviditet anser skribenterna är mer omfattande i ett homosexuellt parförhållande. Det finns många faktorer, t.ex. samhällets syn och ekonomin, som påverkar processen jämt mot hur det är i ett heterosexuellt parförhållande. Skribenterna anser att det är ett viktigt ämne som bör lyftas fram och få diskuteras, få homosexuella att behandlas jämlikt, samt föra vidare den kunskap som erhålls för att andra vårdare ska kunna ge professionell och öppensinnad vård.

Det har funnits vetenskap om homosexualitet ända sedan 500 f.Kr. och attityderna gentemot homosexuella har varierat beroende på kultur och tidsperiod. Medeltiden var en svår tid för homosexuella, straffen var hårda och grymma. Från och med slutet av 1700-talet har homosexualiteten avkriminaliserats, vilket successivt har gett en positivare syn på homosexualitet. (Regnbågsankan u.å.).

2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande. Skribenterna gör semistrukturerade intervjuer med icke-biologiska mammor i Finland. Skribenterna vill personligen öka sin kunskap om den icke-biologiska mammans upplevelser av att bli mamma samt att dela med sig av kunskapen till personal inom sociala sektorn.

Frågeställning:

- Hur upplever den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande processen att bli mamma?

3 Teoretiska utgångspunkter

Studiens teoretiska utgångspunkt baserar sig på Mercers studie (2006) att bli mamma. Mercer anser att det är en livslång process att uppnå modersrollen samt att det finns oändligt många faktorer som påverkar. Även John Bowlby's anknytningsteori (1988) används i studien. Med hjälp av Mercers och Bowlbys studie kommer skribenterna att undersöka upplevelsen av processen av att bli gravid, graviditeten, förlossningen samt moderskapet hos den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande.

3.1 Att bli mamma

Mercer (2006) poängterar att det är en livslång process att uppnå modersrollen. Mamman utvecklar samt anammar sin modersroll via interaktioner med fostret, familjen, vänner och andra viktiga personer i sin närhet (Mercer 1981). Mercer (1986, 6) menar att det som mest påverkar modersrollen inkluderar anknytningen till fostret genom att identifiera samt interagera med fostret. Även att erhålla kunskap om moderliga beteenden samt tillfredsställelsen av modern-fostret interaktioner har också en påverkan.

Ålder vid första födsel, förlossningsupplevelse, tidig separation från spädbarn, stress samt stöd från omgivningen påverkar modersrollen. Andra faktorer som personlighetsdrag både från modern och från barnet, moderns självbild, attityd till barnuppfostran och hälsa är också

saker som Mercer anser kan påverka modersrollen. Partnerns roll är också viktig i föräldraskap. (Meighan 2014, 546).

Självkänsla och självförtroende är två viktiga egenskaper som påverkar modersrollen. Dessa egenskaper påverkar mammans acceptans av barnet samt kan ha inverkan på barnets egen självbild. Spädbarnets temperament och hälsa samt den andra föräldern påverkar uppbyggnaden av modersrollen. Hälsan hos modern har stor påverkan för fostrets hälsa under graviditeten och barnets uppfostran. (Mercer 1986, 19–22).

I sin studie beskriver Mercer familjen som är ett dynamiskt system som inkluderar delsystem. Delsystem kan till exempel vara relationen mellan mamman och spädbarnet, partnern och spädbarnet eller mamman och partnern. Familjefunktion förklaras som en individuell uppfattning om aktiviteter och relationer mellan de olika delsystemen i familjen. Pappan eller den intima partnern bidrar till processen till att bli mamma. Partnern kan inte ersättas av en annan person eftersom att relationen till barnet inte kan bli densamma med en annan. Ingen kan ersätta de föräldrar som barnet har bundit sin första anknytning till. Relationen mellan mamman och partnern inkluderar värderingar, mål och överenskommelser mellan de två parterna, vilket slutligen påverkar hela familjen. (Meighan 2014, 541–542).

3.1.1 BAM modell

Ordet BAM är en förkortning av ”becoming a mother”. Mercers nyaste modell (BAM) från år 2006 visar hur miljön påverkar en att bli mamma, modellen avbildar praktiska problem som endera kan främja eller hämma processen. Förutom samspelet mellan mamman och barnet, partnern och barnet samt föräldrarna emellan, har hon tre andra beståndsdelar som sedan i sin tur går att dela in i underkategorier. Dessa underkategorier är: familj och vänner, samhälle samt “society at large”. Stödgrupper, kulturella drag, hälsovård, lagar samt studier är exempel på underkategorier som kan sättas in i modellen. (Bilaga 1). (Meighan 2014, 548).

3.2 Anknytning

År 1969, 1973 och 1980 publicerade John Bowlby anknytningsteorin, ”Attachment Theory”. Anknytningsteorin presenteras grundläggande i en trilogi av Bowlby. (Bowlby 1988, 9).

Bowlby har tillsammans med Mary Ainsworth utvecklat teorin. De jobbade med att undersöka hur den sociala och emotionella utvecklingen påverkas av anknytning från barnsben. (Aroseus 2013).

En förälder bör reagera på sitt barns signaler. Genom att föräldern svarar på sitt barns signaler ger det en god respons till barnet, och förhållandet påverkas positivt och barnet utvecklas optimalt. Föräldrar lär sig känna igen barnets signaler med tiden. Detta ställer ett stort krav på föräldrarna, att verkligen svara på barnets signaler. Det är viktigt att se det behov barnet har, till exempel att visa trygghet för barnet. Det är viktigt att från första början ha bra omvårdnad av ett barn, för att hen senare i livet ska ha lättare med sina egna anknytningar. (Bowlby 1988, 11).

Bowlby ansåg att mental hälsa och beteendeproblem kunde hänföras till tidig barndom. Barnen behöver få anknyta till någon för att känna sig trygga och för att överleva. Att ha personer som är nära en redan som liten är viktigt för att lära sig hur man beter sig känslomässigt och fungerar i relation till andra. (Aroseus 2013).

4 Bakgrund

För att öka förståelsen hos läsaren har skribenterna valt att beskriva relevant fakta som berör studien. Svåra och eventuellt nya begrepp som kommer att användas i studien beskrivs nedan.

4.1 Lagar

Homosexuella par har tidigare inte kunnat gifta sig borgerligt, utan har i stället registrerat sitt partnerskap. Sedan mars år 2017 (2016/249) har en uppdatering av lagen trätt i kraft, vilket möjliggör att homosexuella kan gifta sig borgerligt (§1a). Nedan har skribenterna presenterat denna lag och ett par andra lagar som berör samt påverkar den icke-biologiska mamman i processen att bli mamma. Skribenterna har valt att ta upp lagarna för att utöka kunskapen samt förståelsen hos läsarna.

4.1.1 Äktenskapslagen och registrerat partnerskap

Äktenskapslagen (1929/234) löd ursprungligen: “En kvinna och en man som har kommit överens om att ingå äktenskap med varandra är förlovade.” (§ 1). Detta inkluderar endast

heterosexuella förhållanden, vilket då exkluderar ett homosexuellt förhållande. År 2001 lagstodgades lagen om registrerat partnerskap (2001/950), vilket gjorde det möjligt för två myndiga personer av samma kön att registrera sitt partnerskap (§1).

Äktenskapslagen (1929/234) har förnyats i Finland, lagändringen (249/2016) trädde i kraft den första mars år 2017. Den reviderade lagen gör det möjligt för samkönade par att ingå äktenskap (§1a). Tidigare registrerade parförhållande kan nu ändra sin registrering till gifta (§1a). I och med lagändringen (2016/249) upphävs lagen om registrerat partnerskap (2016/250), vilket gör att det inte går att registrera nya par. Gamla par som redan är registrerade får fortsättningsvis vara det (Lehtinen 2016, 3).

4.1.2 Intern adoption och moderskapslagen

Finland fick år 2009 en lag som säger att homosexuella par får göra intern adoption (Mannsén 2009). Intern adoption (2012/22) innebär att den icke-biologiska föräldern har rätt till att adoptera sin partners barn (§8). En del medborgare i Finland försöker få igenom en moderskapslag. Detta skulle innebära att i ett kvinnligt samkönat par skulle den icke-biologiska mamman kunna erkänna sig som moder till barnet om de genomgått en fertilitetsbehandling tillsammans. Den icke-biologiska mamman skulle då inte behöva genomgå en intern adoption för att bli juridisk förälder till barnet. På det viset fungerar det i ett heterosexuellt parförhållande, pappan blir godkänd som pappa till barnet utan att behöva genomgå en intern adoption. (Äitiyslaki 2015). För barnet skulle ändringen innebära att hen skulle ha två juridiska föräldrar, så om den biologiska mamman avlider har den andra mamman juridiskt ansvar över barnet. (SFP-RKP 2016).

Följaktligen, om ett lesbiskt par har blivit gravid med assisterad befruktning skulle den icke-biologiska mamman skrivas som förälder till barnet på samma sätt som pappan i en kärnfamilj, utifall att den biologiska mamman har gett samtycke. (Silvola 2014).

4.1.3 Assisterad befruktning

Lagen om assisterad befruktning (2006/1237) innebär att åstadkomma graviditet genom att föra in könsceller eller embryon i en kvinna. Donation och lagring av embryon samt könsceller inkluderas också i denna lag. (§1). Alla donatorer och könsceller samt embryon

ska vara registrerade (§22). Ett förhållande bestående av kvinna-man, kvinna-kvinna eller ensamstående kvinnor kan vara mottagare av könsceller eller embryon (Fertinova 2013e).

4.2 Hur blir man gravid?

För att ett barn ska bli till behövs könsceller, äggceller och spermier och till detta behövs en man och en kvinna. I ett parförhållande bestående av två kvinnor finns inga manligakönsceller, dvs. spermier. (Bjerneroth-Lindström 2005). Om homosexuella kvinnor vill ha barn bör kvinnorna vända sig till en spermabank och med hjälp av insemination eller provrörsbefruktning kan ett kvinnligt par få barn.

Spermadonation innebär att alla män kan donera spermier, detta görs inte anonymt. Hårfärg, ögonfärg och mannens längd beaktas vid valet av spermadonator. När barnet sedan fyllt 18 år har hen rätt att få uppgifterna om fadern. (Fertinova 2013a).

Insemination, IUI, innebär att spermier förs in i livmodern som en injektion. I ett parförhållande med två mammor kan inseminationsbehandling med en spermadonator användas. De mest rörliga spermerna sätts i en så liten volym vätska som möjligt och injiceras i livmodern vid ovulationstiden. (Fertinova 2013b).

Provrörsbefruktning eller IVF-behandling är idag den mest effektiva metoden till barn vid barnlöshet. Provrörsbefruktning används också vid lesbiska parförhållanden. Vid provrörsbefruktning befruktas äggcellerna utanför kroppen i en cellodlingsskål, därefter väljs de bästa embryon ut. Ifall det finns flera embryon, fryses de ner och en eller flera används för embryoåterförening. Detta innebär att embryot, en eller flera, förs in med en tunn plastkateter i livmoderhålan. (Fertinova 2013c).

4.2.1 Privata fertilitetskliniker i Finland

Runtom i Finland finns det olika fertilitetskliniker där klienter kan få barnlöshetsundersökningar och barnlöshetsbehandlingar. Helsingfors och Jyväskylä (Fertinova 2013d), Tammerfors (Ovumia u.å.), Åbo och Uleåborg (Väestöliitto 2017) är städer i Finland där fertilitetskliniker finns.

På en privatfertilitetsklirik i Finland kostar en provrörsbefruktning, IVF behandling ca 2000–3000 €. I Finland görs årligen 14 000 fertilitetsbehandlingar och av dem är det endast 17–18 % av behandlingarna som leder till att ett barn föds. Detta betyder att ett par eller en

ensamstående kvinna kanske behöver göra flera IVF behandlingar, vilket gör att priset för behandlingarna blir högt i slutändan. (Bäck 2017).

4.3 Begrepp

Skribenterna har valt att förklara begrepp som homosexualitet och lesbisk, vad en regnbågsfamilj innebär, vad sexuell hälsa är samt definiera ordet upplevelse.

Homosexualitet och lesbisk

Homosexualitet är en sexuell identitet, en persons identitet som innebär att bli kär i, attraheras av eller fantisera om personer av samma kön. När kvinnor attraheras av varandra kan de kalla sig lesbiska. (Regnbågsankan u.å.).

Regnbågsfamilj

Till en traditionell kärnfamilj hör mamma, pappa och barn. Tiotusen familjer i Finland har brutit denna traditionella familj och börjat kalla sig för en regnbågsfamilj. Detta innebär att familjen består av två samkönade föräldrar och barn. I en regnbågsfamilj kan den ena föräldern vara den biologiska föräldern till barnet. (Regnbågsankan u.å.).

Sexuell hälsa

För en människa är det viktigt att ta vara på sig själv, kunna njuta tillsammans med en partner eller ensam och att få leva ut sin sexualitet. Ens sexualitet formas mest under unga år, men personer kan även senare i livet hitta sin sexuella identitet. Sexualiteten påverkas av livserfarenheter, men också av biologiska, etiska, kulturella och psykiska faktorer. (Kannas, Eskola, Räsänen & Mustajoki 2009, 172–175) I Finland fanns det år 2014 1444 kvinnliga par registrerade. I 521 av paren fanns det barn mellan 0–17 år och i 386 av paren fanns det barn som var mellan 0–6 år. (Tilastokeskus 2016).

Upplevelse

En upplevelse är en händelse som ger ett minne och ett avtryck för den personen som upplevt händelsen. En upplevelse kan vara bra och dålig. (Upplevelse u.å.).

4.4 Historia och religion

En inblick i homosexuellas historia beroende på religion har skribenterna valt att ta med. Homosexuella har under tidens gång haft det svårare och ibland lättare. Beroende på vilket land det talas om är synen på homosexuella olika.

4.4.1 Syn på homosexualiteten förr och nu

Synen på homosexuella har varierat en hel del i Finland. I slutet av 1800-talet kriminaliserades det att vara öppet homosexuell och det kunde bestraffas med två års fängelse. Så sågs det på homosexualitet i nästan hundra år innan lagen avskaffades i slutet av 1900-talet, men uppmuntrande av homosexualitet var fortfarande straffbart. Inte långt efter att lagen hade avskaffats togs homosexualitet också bort ur sjukdomsklassificeringsregistret år 1981. År 1995 blev det enligt lag förbjudet att diskriminera en annan person på grund av sin sexuella identitet samt år 1999 slopades förbudet om uppmuntrandet av homosexualitet. Andra milstolpar i utvecklingen av ett jämställt Finland är t.ex. lagen om registrerat partnerskap år 2001, jämställdhetslagen år 2005, intern adoption år 2009 och år 2014 då medborgarinitiativet om jämlik äktenskapslag godkändes av riksdagen. (Seta u.å.). Enligt lag (2016/249) i Finland kan nu homosexuella gifta sig borgerligt (§1a), vilket kanske är den största milstolpen hittills.

Vårt samhälle är idag heteronorm, vi antar alltså att alla är heterosexuella. Detta gör att en homosexuell blir utsatt för "heteroantaganden", vilket betyder att t.ex. en lärare eller släkting kan fråga av en flicka om hon har en pojkvän även om hon i själva verket är intresserad av andra kvinnor. I många länder klassas homosexualitet som tabu, så även i Finland. I vårt land finns det ännu personer med fördomar och egna antaganden. (Regnbågsankan u.å).

I bl.a. Sverige, Sydafrika, Belgien och Norge får samkönade par gifta sig medan i länder som Tyskland, Island, Israel samt i vissa delstater i USA får paren endast registrera sitt partnerskap. I 77 länder är homosexualitet ännu kriminaliserat, detta i bl.a. Qatar, Gambia, Bangladesh, Afghanistan och Burma. I dessa länder kan homosexuella personer bli straffade med fängelse. Guyana och Singapore dömer homosexuella till livstidsfängelse. I Iran, Sudan, Nigeria, Mauretanien, Saudiarabien, Jemen och Förenade Arabemiraten döms homosexuella till döden. (Koulukino 2016).

4.4.2 Religioners syn på homosexualitet

Kristendomen, både den katolska och ortodoxa kyrkan, är och har varit fördömande gentemot homosexuella. Idag har västvärlden blivit allt mer tolerant, men det är väldigt individuellt och kan ändra från person till person. Judendomen har också haft en negativ inställning till homosexualitet. De menar att det är förbjudet enligt bibeln, men i dagsläget har de mera moderna judarna blivit allt mera toleranta gentemot ämnet. (Religion u.å.). I islam anses homosexualitet vara synd och samkönade sexuella handlingar är förbjudet. Om en muslim lever ut sin homosexualitet anses denne inte längre vara muslim. Däremot om denne ångrar sig måste denne be om förlåtelse och göra allt i sin makt för att visa sin ånger samt sin nya sexuella identitet för att kunna få kalla sig muslim igen. (Religion och homosexualitet 2016).

Inom buddhismen anses homosexualiteten vara mer eller mindre okej, eftersom det handlar mer om en persons egna åsikter än vad som anses vara rätt inom religionen. Dessutom skall sexualiteten inte styra över religionen samt uppnåendet av nirvana. Hinduismen ansåg ursprungligen att det fanns ett tredje kön vid sidan om kvinnan och mannen, homosexuella. Hinduer har till viss del accepterat homosexuella och acceptansen växer hela tiden. Ämnet är fortfarande lite tabu och kan i värsta fall vara straffbart. (Religion u.å.).

4.5 Hur partnern anknyter till fostret

Som partner till den gravida kan denne anknyta till fostret under graviditeten. Partnern kan tillsammans med hon som är gravid besöka rådgivningen och ultraljudsundersökningarna, hitta ett namn till fostret, prata med fostret, känna på fostrets rörelser, detta för att partnern ska få bilda anknytning till fostret och känna engagemang i graviditeten. (Liberio u.å.).

“Att bli förälder är en process. Den är helt annorlunda för mamman, som bär barnet i sin mage. Men även du som är den icke gravida partnern kan skapa en varm, bra och nära relation till bebisen redan innan den föds. Barnet kommer att knyta an till er båda, även om mamman ofta får ett försprång genom den livgivande amningen. Ni är båda dess trygghet i en alldeles ny och obegriplig värld.” (Liberio u.å.).

5 Tidigare forskning

För att göra läsaren mera införstådd i ämnet använder skribenterna sig av olika vetenskapliga artiklar om tidigare forskning. Innehållsanalysen görs när intervjuerna har transkriberats, sedan diskuteras dessa resultat mot tidigare forskning.

5.1 Sökord och urval

Skribenterna har hittat nio olika artiklar som berör den icke-biologiska mammas upplevelser om att gå bredvid graviditeten. Portalen som skribenterna sökt i är Finna. Där har databasen CINAHL with full text (EBSCO) använts. Före Finnportalen togs i bruk användes Nelli och där en metasökning med CINAHL with full text som alternativ databas.

Nyckelord som använts är: "LESBIAN", "COUPLE", "LESBIAN FAMILY", "LESBIAN MOTHERS", "EXPERIENCES", "CO-MOTHER", "MIDWIFERY", "PREGNANCY", "NON-BIOLOGICAL", "GAY", "WOMEN". Dessa nyckelord har skribenterna sökt i olika kombinationer med AND mellan två nyckelord. Vid sökningen har full text valts. En del av artiklarna har sökts med fritext medan andra med titel. Alla artiklar är "peer reviewed".

Artiklar som skribenterna har valt kommer upp på många olika sökord med AND i, därav stämmer inte utvalda artiklar här nedan med antalet artiklar som skribenterna har använt sig av i tidigare forskning.

Tidpunkt	Sökord med AND	Träffar	Utvalda	databas
3.9.2016	"co-mother", "Midwifery"	2st	2st	CINAHL with full text (EBSCO)
17.9.2016	"Lesbian", "Couples"	9st	2st	CINAHL with full text (EBSCO)
28.9.2016	"Lesbian family"	111st	3st	CINAHL with full text (EBSCO)
17.9.2016	"Lesbian mothers", "experiences"	13st	1st	CINAHL with full text (EBSCO)

17.9.2016	"Gay", "Women"	5st	1st	CINAHL full (EBSCO)	with text
Maj 2016	"Pregnancy", "Non- biological"	2st	1st	CINAHL full (EBSCO)	with text
20.9.2016	"Lesbian", "Pregnancy"	10st	1st	CINAHL full (EBSCO)	with text

5.2 Artiklar

I detta kapitel presenterar skribenterna resultat från vetenskapliga artiklar som de använt sig av. Resultaten hör i sig möjligtvis inte ihop med varandra, men alla berör studien. Skribenterna kommer senare i resultatdiskussionen att använda dessa artiklar för att öka trovärdigheten genom att belysa likheter eller olikheter med sitt egna resultat från studien.

Det är vetenskapligt bevisat att involverande av den icke-biologiska mamman i vården under graviditet och förlossning har en positiv inverkan på välmående i parförhållandet. Exempelvis att låta henne klippa navelsträngen för att få modern att uppleva sig som lika förälder. (Erlandsson, Linder & Häggström-Nordin 2010, 99).

Erlandsson, Linder & Häggström-Nordin (2010, 100) påpekar i sin undersökning att den icke-biologiska mamman anser sig själv "som alla andra, men inte riktigt". Den icke-biologiska mamman vill känna sig som vilken annan förälder som helst, men betonade att det är viktigt att hon blir igenkänd som en lika förälder och behandlas som sådan av vårdpersonalen.

Den icke-biologiska mamman ser sig själv som en mamma, inte som den icke-biologiska mamman eller partnern. Det är viktigt att bli kallad den andra föräldern. När vårdpersonalen använder sig av ordet fader känner den icke-biologiska mamman att hon blir exkluderad. (Erlandsson, Linder & Häggström-Nordin 2010, 100).

I en förberedelsegrupp för den gravida och partnern har den icke-biologiska mamman påpekat att situationen är obekvämt när gruppen delas in i mamma- och pappagrupper. Hon har känt att hon passar in i båda grupperna, men ändå har det varit svårt att ta ställning till det. (Erlandsson, Linder & Häggström-Nordin 2010, 101).

Alla lesbiska par börjar processen med förhandlingar om vem som vill bli den biologiska mamman. Detta beslut påverkas ofta av ålder, lusten att bli gravid och att bära ett barn, om hälsan tillåter att reproduceras samt en säker framtid i arbetet. (Wojnar & Katzenmeyer 2013, 51).

Pharris, Bucchio, Dotson och Davidson (2016, 23–24) gjorde en studie om vad en barnmorska ska tänka på när hon arbetar med ett lesbiskt par inom vården. I studien kommer det fram att det är viktigt att prata respektfullt och aktivt lyssna på paret. Även att engagera båda parterna i graviditeten gör att de båda blir mera medvetna om graviditeten och att de ska bli föräldrar. Artikeln fokuserar på hur man ska hjälpa ett lesbiskt par genom en graviditet.

Pharris et al. (2016, 23–24) menar att det är viktigt att ha ett brett ordförråd, för det är viktigt att förstå det lesbiska paret, genom att undvika heteronormativ inställning. Ett lesbiskt par kan välja sina "namn" från en mängd benämningar, icke-biologisk mamma, co-förälder, sociala modern, andra mamma eller andra kvinnliga föräldern är olika exempel som de skriver i artikeln. Forskarna betonar vikten av att fråga paret vilka benämningar de använder, eller om de funderat på det, och som vårdare ska man inte ifrågasätta eller göra några antaganden i deras val. De skriver också att det lönar sig att följa med lagen angående föräldraskap, ifall man kommer i kontakt med ett lesbiskt par i vårddyrket. Mammorna kan redan själva ha ordnat så den icke-biologiska mamman får adoptera barnet. Men mördarna kan också behöva hjälp med sådana frågor, för att reda ut hur de ska gå tillväga. Pharris et al. (2016, 23–24) påpekar att lesbiska par kan ha barn från tidigare förhållanden, medan andra par skaffar barn tillsammans. Ett lesbiskt par gör oftast inseminationsbehandling för att bli gravid.

En del kvinnliga par har känt sig osäkra och sårade p.g.a. tidigare möten med vårdpersonal, t.ex. från tidigare graviditet (Röndahl, Bruhner & Lindhe 2009, 2342). En annan studie har visat att den icke-biologiska mamman i ett lesbiskt parförhållande har upplevt att hon blivit utesluten ur vården och osynlig för personalen vid hetero centrerade vårdorganisationer. Detta gjorde det svårare för den icke-biologiska mamman att utveckla sin föräldraidentitet. (Cherguit, Burns, Pettle & Tasker 2012, 1274). Däremot har majoriteten av deltagarna i forskningen fått positiva erfarenheter från tidigare graviditeter. De önskar att de skulle få samma behandling som vilket par som helst. (Röndahl, Bruhner & Lindhe 2009, 2342).

Genom att involvera båda parterna byggs ett förtroende upp. Förtroendet mellan vårdarna respektive läkarna och båda parterna är viktig för att en god vård skall kunna ges. Neutralt

vårdande är utgångspunkten för professionella vårdare, men för att uppnå neutralt vårdande bör det inte förekomma negativa attityder gentemot homosexualitet. Fördomar och negativa attityder är varierande beroende på vårdarnas erfarenheter, utbildning och kultur, därför är utbildningen av neutralt vårdande för vårdpersonal viktigt. (Dahl Spidsberg & Sørлие 2011, 797)

Processen att bli gravid är lång och krävande för homosexuella jämfört med heterosexuella. Först och främst övervägandet om vem som ska bli gravid, den biologiska mamman, och befruktningsmetod, alternativt adoption. Spermadonation är en metod där donatorn både kan vara känd och okänd. Ekonomin har också stor betydelse, behandlingarna är dyra och garanterar inte en 100 % lyckad befruktning. Att leva i ett heterosexistiskt samhälle kan inverka på övervägandet av att bilda familj. Homosexuella känner sig annorlunda samt kan vara rädda för att vårdarna anser att de är mindre bra föräldrar. Därför är det viktigt att vi i framtiden satsar på utbildandet av professionella vårdare som kan ge likasinnad vård, vilket också Erlandsson, Linder & Häggström-Nordin samt Dahl Spidsberg & Sørлие betonar. (Wojnar & Katzenmeyer 2013, 51). I en studie som Chapman, Wardrop, Zappia, Watkins och Shields har skrivit, har de också kommit fram till samma resultat som tidigare nämnd. Chapman et al. har också poängterat betydelsen av missfall i processen av att bli gravid för ett lesbiskt par samt tillgången till reproduktiv teknologi. (Chapman, Wardrop, Zappia, Watkins & Shields 2011, 1883)

I en artikel skriven av Werner & Westerstähl (2008, 697–701) tar de upp frågor om insemination och föräldraskap hos ett lesbiskt par. De kom bl.a. fram till att endast hälften av de kvinnor som var gravida hade en öppen relation till sina vänner, familjer och arbete. Däremot blev relationen mera öppen i samband med att graviditeten framskred. Den icke-biologiska mamman var inte öppen med deras sexualitet och delade inte deras väntan på barn med andra. I texten kom det också fram att paret tycker det är mycket viktigt att vårdaren godkänner den andra mamman som en förälder. Studien visar också att endast en liten procent av far- och morföräldrarna godkände barnet som deras barnbarn. I valet av vem som skulle bli gravid så var det i trefjärdedelar av paren endast ena kvinnan som ville bli biologisk mamma. Det var inte ovanligt att den andra mamman senare också blev gravid, och ibland med samma donator som den första kvinnan använt.

Enligt undersökningen som Adital & Tali gjorde om *Motherhood is not a given thing: Experiences and constructed meanings of biological and non biological lesbian mothers*

(2006, 521), kommer det fram att första barnet som ett lesbiskt par får blir en vändpunkt i livet för båda parterna.

När ett lesbiskt par bestämmer sig för att skaffa ett barn tillsammans kan detta vara ett steg i att komma ut med sin sexuella identitet. Att förneka sin sexuella identitet är inte ett hållbart alternativ för lesbiska par när de har skaffat eller ska skaffa ett barn, detta antyder Adital & Tali (2006, 529).

6 Metod

För att läsaren ska kunna förstå hur studien har formats beskriver skribenterna olika steg i studien, så som kvalitativ metod, datainsamlingsmetod, valet av informanter och kvalitativ innehållsanalys. (Henricson 2012, 336).

Syftet med denna studie är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande. Efter att ha studerat syfte och frågeställning har en kvalitativ forskningsmetod valts, med en semistrukturerad personlig intervju som insamlingsmetod.

6.1 Kvalitativ studie

Den kvalitativa forskningsmetoden har sin grund i den holistiska traditionen där personers erfarenheter studeras. Det finns inget rätt eller fel i kvalitativa forskningar. Kvalitativa insamlingsmetoder är berättelser, intervjuer, fokusgrupper och/eller observation. Det som blir sagt och/eller beskrivs av informanterna analyseras och tolkas. (Henricson 2012, 130, 133).

Vid en kvalitativ studie används ett få antal informanter. Man är inte intresserad av statistik och mängder, utan intresset ligger vid att få veta hur människor upplever saker och ting. Inom en kvalitativ inriktad studie använder sig forskare av insamlade fakta och studerar dessa. Med en kvalitativ studie strävar man efter att få djupare förståelse hos exempelvis en viss grupp. (Bell 2006, 17).

6.2 Val av informant

I en kvalitativ studie tillfrågas personer som studien grundar sig på, personer som har erfarenheter av det som är i fokus. Deltagare väljs inte slumpmässigt som i en kvantitativ studie. (Henricson 2012, 134). I en kvalitativ studie är det viktigt att hitta färre informanter med rika beskrivningar och erfarenheter av temat som studeras. (Henricson 2012, 334).

Syftet med denna studie är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande. Därför är valet av informanter icke-biologiska mammor i ett homosexuellt parförhållande runtom i Finland som har genomgått en graviditet och förlossning ur en partners perspektiv.

Skribenterna har gjort en intervjuförfrågan som skickats ut till olika föreningar i Finland som tangerar studiens tema. Där finns kort information om skribenterna och studien. Skribenterna valde att be informanterna ta kontakt vid intresse att delta i studien. Inbjudan är skrivet på Finlands båda officiella språk så att studien ska vara så omfattande som möjligt. (Bilaga 3). Skribenterna valde också att själv kontakta personligen icke-biologiska mammor i ett homosexuellt parförhållande runtom i Finland. Fem frivilliga informanter deltog i studien.

6.3 Datainsamlingsmetod

I kapitlet datainsamlingsmetod förklaras vad intervju innebär samt hur materialet insamlats. Skribenterna har intervjuat fem informanter runtom i Finland.

6.3.1 Intervju

Intervju lämpar sig att användas i forskning och studier där de vill ha förklaringar på sitt syfte i studien (Henricson 2012, 163). Intervjuns frågor och frågeområden struktureras i en intervjuguide. Denna intervjuguide används som stöd i intervjun. I intervjuguiden finns olika teman och under dessa teman finns frågor eller stödord. I en semistrukturerad intervju, som det också kallas, får informanterna berätta ganska fritt om ämnet. Personen som intervjuar frågar sedan frågorna som inte har tagits upp. (Henricson 2012, 167).

För att intervjun ska kunna analyseras bör den transkriberas, dvs. skrivas till textform. Skribenterna skriver ord för ord samtidigt som de lyssnar på inspelningen. Bokstaven S används som skribent och bokstaven I används som informant. (Henricson 2012, 172).

6.3.2 Genomförande av intervjun

Intervjuguiden och ett samtyckesbrev (Bilaga 4) har skickats ut till alla informanter. På så sätt fick informanterna bekanta sig med teman och frågorna på förhand. Som Henricson (2012, 170) skriver är det viktigt att skribenterna ger information om studien, syftet, tidsåtgången, att intervjun kommer att spelas in, transkriberas och analyseras i studien. Det är också viktigt att berätta åt informanterna att de har rätt att avbryta intervjun om de så vill.

Avslutningen på en intervju är lika viktig som själva intervjun. Intervjun ska avslutas på ett värdigt och bra sätt. Den som intervjuar bör fråga om det ytterligare finns någonting som informanten vill tillägga. I skribenternas fall är syftet ett ganska känsligt ämne därför är det viktigt att avsluta i god tid så att det efteråt finns tid till att kunna prata ut. (Henricson 2012, 171).

Skribenterna hade kontakt med informanterna via e-post, Facebook och sms, där vi gemensamt bestämde datum och tid för intervjuerna. Informanternas lokalisering i Finland resulterade i att intervjuerna gjordes via Skype och telefonsamtal. Skype-intervjuerna gjordes med webbkamera, informanterna valde själva om de ville ha den på eller inte. Intervjuernas längd varierade mellan 25–50 minuter.

6.4 Etiska frågor

I en forskning bör skribenterna beakta etiska frågor. Vad är rätt och vad är fel? Vilka frågor bör undvikas och vilka rättigheter har informanterna? Informanterna bör få information om frivilligheten att delta i en studie. Samtycke till att delta kan ges muntligt eller skriftligt. De har även rätt att avbryta samtycket och deltagandet i studien när som helst. Informanterna har rätt att få veta skribenternas kontaktuppgifter, temat, hur materialet används och förvaras, samt hur länge studien pågår och hur den genomförs. (Forskningsetiska delegationen 2014). (Bilaga 4).

Konfidentialitet och anonymitet är väldigt viktigt inom en studie. Studien är inte anonym eftersom skribenterna vet vem informanterna är. Därför används begreppet konfidentialitet, som innebär att informanterna inte ska kunna identifieras. Språket som skribenterna använder sig av i studien måste noggrant ses igenom, så att ingen ska kunna känna igen informanterna i det som skrivs. När skribenterna lovat något måste de hålla sitt löfte. (Bell 2006, 58–59).

6.5 Kvalitativ innehållsanalys

Skribenterna har valt att göra en kvalitativ innehållsanalys med en induktiv ansats, i.o.m. att skribenterna utgått från sitt insamlade material. Denna typ av analysmetod ger möjlighet att beskriva och tolka materialet utgående från syftet och frågeställningen i studien. När en kvalitativ innehållsanalys görs, staplas det insamlade materialet upp i tabeller samt numreras efter antalet intervjuer. För att få en tydlig bild av materialet bör texterna läsas ett antal gånger. Materialet kan därefter delas upp i flera olika kategorier i tabellen, så som teman, kategorier, underkategorier samt meningsenheter. Genom att markera intervjufrågorna med fetstil tydliggörs det frågorna. När allt detta är inlagt i tabellen läses texten en gång till för att enklare kunna bearbeta och tolka materialet. Utifrån detta skall det gå att lyfta fram det väsentliga ur materialet för att sammanfatta det viktiga i subkategorier. Flera av underkategorierna kan ha liknande betydelse, vilket binder dem till en gemensam kategori. (Henricson 2012, 335–337).

Skribenterna valde att analysera sitt insamlade material genom att läsa igenom allt och markera citat som ansågs vara viktiga. Citaten överfördes till ett annat dokument på Word och skrevs ut så att de kunde särskiljas från varandra. Skribenterna kategoriserade liknande citat med varandra och hittade utifrån dem olika teman. Huvudkategorierna i resultatredovisningen är teman ur analysen. Ur dessa teman hittade skribenterna underkategorier som presenteras under huvudkategorierna.

7 Resultatredovisning

Syftet med denna studie är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande. Som blivande barnmorskor vill skribenterna få förståelse för den icke-biologiska blivande mamman i ett homosexuellt parförhållande. Genom semistrukturerade intervjuer har informanterna fått berätta om sina subjektiva upplevelser av att gå bredvid graviditeten och att bli mamma. Materialet som samlats in har analyserats genom kvalitativ innehållsanalys med en induktiv ansats. I detta kapitel presenteras resultaten i huvudkategorier, underkategorier samt citat. Huvudkategorierna är olika steg i processen att gå bredvid graviditeten och att bli mamma. Genom att dela upp materialet i underkategorier ger det en bättre struktur och förståelse för mammans upplevelser. I underkategorierna presenteras citat av informanterna i respektive kategori.

Huvudkategorierna är: Processen att bli gravid, Graviditet, Förlossning, Moderskap och Familj. Utöver ovannämnda kategorier finns också: Bemötande, Adoption och Blanketter, som skribenterna har valt att inte ta med i denna studie p.g.a. att studien blir för omfattande. Kategorierna var väldigt viktiga för informanterna, därför kommer skribenterna att göra sitt utvecklingsarbete om dem.

7.1 Processen att bli gravid

För ett samkönat kvinnligt par krävs det planering för att få ett biologiskt barn. Informanterna fick beskriva hur de upplevde processen att vara den som är bredvid från första tanken om att bilda familj till att partnern blir gravid. Under huvudkategorin Processen att bli gravid finns följande underkategorier: Graviditetsplanering, Valet av biologisk mamma, Gravid genom heminsemination, Gravid genom fertilitetsklirik och Panik! Ett barn är på väg.

7.1.1 Graviditetsplanering

För ett samkönat par är det omöjligt att få ett biologiskt oplanerat barn, det krävs alltid en mans könsceller för att kunna göra paret gravid. Informanterna upplevde att det krävdes grundlig planering innan de kunde ta första steget till att skaffa barn. Att skaffa barn upplevdes inte alltid så lätt. En del av informanterna var medvetna om att det kan krävas flera inseminationstillfällen innan de lyckas bli gravida. Det fanns en stor ovisshet samt okunskap hos informanterna och hos partnern om vilka tillvägagångssätt det finns för att bli gravid i ett lesbiskt parförhållande. Eftersom att det inte alltid varit en självklarhet hur två kvinnor går till väga när de vill bli gravida, så har det inte heller tagits upp som tema i t.ex. tidningar.

"...men hur ska vi gå till väga? Där kom första gången den här tanken att hur gör vi. Det är ju inte bara sådär "honey surprise"."

"...vi insåg ju att okej det här är ju inte någon helt lätt grej hur det här ska gå till utan det var ju något som krävde ganska mycket planering och sådär att hur ja men hur ska de gå till..."

"På något vis så man kände sig ganska oinformerad och sen också en sådan här ide om att blir det här nu bara, alltså det blir på något vis en bild av att det här är allt annat än någon sån där Hollywood romantik. Utan det är kanske i värsta fall en teknisk steril bild av insemination på en klinik och så vidare, kändes bara så där hmm."

"Också funderingar kring hur man kunde göra, men vi var också så himla osäkra..."

"...vi kände väl båda att det liksom inte finns någon anledning till att vänta utan det är bara att sätta i gång eftersom att det också kan ta många försök innan man lyckas bli gravid så att det var nog ganska sådär pang på beslut."

”Men jag tror att vi på det viset utgick ifrån att det skulle gå bra och det här fixar sig. Det var bara en fråga att hur kommer man dit liksom.”

”Jag tror att väldigt mycket av de här tankarna handlar snarast liksom om hur går det till? Vad är möjligt och vad är inte?”

”Det var faktiskt på något vis tyckte vi ju sen att det är så mycket planering med två kvinnor som vill bli gravid. Så mycket som är, kan kännas till att börja med, alltså man vet ju inte riktigt från, ingen ungdomstidskrift tar upp hur man ska göra”

”Det började ju också kännas så där att om det ska bli någonting så kan det ju börjas nu då. Man kunde ju inte veta hur länge det skulle ta så att säga. Om det skulle vara lätt eller svårt eller hur det riktigt skulle gå till. ”

7.1.2 Valet av biologisk mamma

Valet av biologisk mamma gjorde informanterna på olika sätt. En del av paren lät slumpen avgöra vem som skulle bli gravid, eftersom att parterna inte kände någon skillnad i vem som skulle bära barnet. I andra parförhållanden hade ena kvinnan en stark åsikt om att inte vilja bära eller föda ett barn, på så vis var det ett enkelt val att hon blev den icke-biologiska mamman i det förhållandet.

”...vi vet inte riktigt vem av oss som skulle få barn i och med att vi båda var mer eller mindre kanske likvärdig bekväm och obekvämt med att vara gravid. Så vi gjorde sen så att vi båda försökte och lät slumpen avgöra vem som hinner först...”

”Ja då tänkte vi i något skede att vi provar med X här en gång här i mellan, å så gjorde vi det. Snipp, snapp, slut och så var den sagan slut. Det sa liksom pang bom direkt... egentligen liksom var det i princip ett misstag.”

”...jag tänkte med vår första son att det här kunde vi avgöra via slumpen. På det viset tyckte vi att det var en ganska rolig idé nästan.”

”Långt, långt tidigare redan insett att okej men att liksom, att det är inte min grej så att säga. Jag kommer inte att, det kommer inte att ske, så att det där det blev aldrig egentligen någon fråga, eller något vi behövde diskutera, utan det var. Utgångsläget var helt klart, att jag kommer inte att föda barn.”

”...För jag har ju aldrig ens haft tanken på att jag skulle vilja ha barn, för mej har det varit sådär njeeaaaa, jag som mamma, nej...Inte någonting för mej.”

”Som jag sa så var det ganska självklart på det sättet att jag aldrig har liksom känt att jag vill vara gravid eller föda barn och då hade X fött ett barn redan så vi visste att det funkar och, så att det var egentligen aldrig någon diskussion om vem som skulle vara gravid utan det var ganska självklart då.”

”...Den där längtan om man nu pratar om den så fanns hos båda på det sättet så för min del så hade jag i mitt tidigare liv inga möjligheter att skaffa barn och jag har aldrig själv haft den längtan av att vara gravid och föda barn så att jag sökte väl på det sättet efter en partner som ville vara gravid då...”

7.1.3 Gravid genom heminsemination

Paren använde sig av olika metoder för att bli gravida genom olika typer av hemkonster. Männerna som donerade sperma till kvinnorna fanns i deras bekantskapskrets och var villiga att ställa upp. Även om en del av paren kände donatorn valde de att inte inkludera honom i det blivande barnets liv. Menskopp och steril spruta användes vid inseminationen. Ekonomin var största orsaken till att kvinnorna använde sig av heminsemination, i och med att behandlingar på fertilitetskliniker är väldigt dyra samt att de måste stå för kostnaderna själva. Informanterna berättade att heminsemination gjorde att de upplevde att de var med i graviditetsprocessen från början.

”Vi tar sådär muminmuggen, typ...och en steril spruta, då går han in i wc och gör sin grej. Drar in sin grej i sprutan och hämtar den till oss och tadaa.”

”...så det var helt sådan där hem konst som jag sa. Så det var jag som var den här som inseminera kan man säga...så jag var med riktigt, riktigt från början.”

”Han skulle donera då sperma åt oss för det var liksom, jag tycker att när det blev tal om det här var det så självklart, ja men det är klart det är han.”

”Så på det viset vi försökte först med någon spruta, som vi inte visste varifrån vi skulle få den och sen visade sig att den kanske inte var så effektiv. Och så hade vi menskoppen som var en väldigt bra metod för att bli gravid...”

”...vi har inte inseminerat på klinik utan vi har haft hem inseminationer...”

”...att vi tog det liksom såhär från enklaste sidan möjliga först, vi tänkte att vi struntar i alla kliniker heter och betalar dyra pengar åt dom, nej det gör vi inte.”

”Till en början så provade vi med en, X en god vän alltså en sådan där heminsemination att som många gör i stället för att söka sig till sådana där fertilitetskliniker, eftersom att det är ganska dyrt om man står för kostnaderna själv så att.”

”På det viset, jag var, det var obekvämt sen var det förstås en sån här fråga om, ja hur ska vi göra, hur tänker vi på olika sätt på det där om biologiska faderns roll i det hela. Jag tror att vi var ganska snabbt överens om att det skulle vara bra att vi känner honom, men samtidigt att, att han inte borde spela en större roll...”

7.1.4 Gravid genom fertilitetsklinik

Informanterna ansåg att det fanns lite information om fertilitetskliniker och att de själva var tvungna att ta reda på information om dem, bl.a. via bekanta. En del av paren valde fertilitetsklinik framom en bekant donator, dels p.g.a. att det kunde ställa till problem för donatorn i framtiden samt för att det kändes juridiskt mera rätt. Andra informanter använde

fertilitetsklinik som andra alternativ p.g.a. att heminseminationen inte gått som planerat. Att bli gravid via en fertilitetsklinik uppfattades som en helt egen vetenskap av informanterna.

"Egentligen så var det nog via djungeltelefonen som vi fick veta att det fanns då vissa kliniker. Så ringde jag lite runt, tittade på nätet och telefonkatalogen."

"Men det blev ganska medicinskt, så det blev en sån där liten egen vetenskap, allt det där hur man skulle få dom där graviditeterna att lyckas."

"...vi hade liksom en väldigt stor samsyn på det att vi ville ha ett barn till och så försökte vi liksom fundera på olika sätt hur det skulle kunna gå till då, och det här när det sedan då inte lyckades med den här kompisen så sökte vi oss så till en sådan där fertilitetsklinik..."

"Sedan hade vi hört några avskräckande fall där man så att säga hade bett en kompis vara donator och sedan hade det senare blivit mycket problem och så hade det kanske den donatorn senare bildat familj och den nya frun kanske tyckte att det där var nu det sämsta någonsin liksom, att den där mannen då redan hade ett barn tillsammans med ett kvinnopar."

"Det kändes som den juridiskt mest klara lösningen...Så då kändes det nog som om att nej nu väljer vi den här kliniken, eeh den är neutral mark och liksom."

7.1.5 Panik! Ett barn är på väg

Att få besked om att vara gravid förändrar vardagen. Känslor som glädje, rädsla samt en viss osäkerhet uppstod hos informanterna. En del av informanterna hade tankar om hur det framtida familjelivet skulle se ut samt hur de skulle vara som föräldrar. Andra informanter upplevde stor ovisshet över den kommande framtiden som förälder.

"...ett barn herregud panik, panik, jag tror att alla känner den här glädje skräck blandade paniken inför vad man gett sig in på."

"Samtidigt så utgick vi förstås att, eller jag tror att vi då tänkte att vi hade beredskap och kapacitet att ta hand om barn, bli flera och att vi skulle vara bra föräldrar vilket då känns lite sådär ja."

"Men att det är ju så att säga helt ett oskrivet blad. Det vet man ju aldrig. Man vet ju för det första ingenting om det barnet, eller föds det överhuvudtaget något barn, blir det ens något barn någonsin. Och sen att hurudant det barnet är."

"...vad betyder det att bli förälder..."

7.2 Graviditet

I detta kapitel har skribenterna beskrivit informanternas upplevelser av graviditeten: hur det är att gå bredvid en graviditet och att få en ny roll i ett förhållande där båda parterna tidigare

har varit jämställda. Även hur informanterna har upplevt sig vara involverade i graviditeten både känslomässigt och praktiskt beskrivs. Under huvudkategorin Graviditet finns underkategorierna: Involverad i graviditet, Fantastiskt att gå bredvid och Icke-biologiska mammans oro.

7.2.1 Involverad i graviditet

En del av informanterna kände sig inkluderade i graviditeten, de följde med bl.a. på rådgivningsbesök och undersökningar. Att kunna hjälpa och underlätta tillvaron för den gravida gjorde att informanterna kände sig delaktiga i graviditeten. Det upplevdes positivt att ha ett gemensamt minne från graviditeten, t.ex. dokumentering av graviditeten i form av fotografier.

”Jag var nog väldigt delaktig på något vis i graviditeten... Jag kände mig väldigt inkluderad och delaktig i den där graviditetsprocessen, nog.”

”...var jag med på alla besök hos barnmorskan och det här hela det här, alla undersökningar och samtal och sådant där var jag med på då...”

”...att följa med från sidan då hela den här graviditeten och det här barnet växer och, vi fota den här magen varje vecka så vi har en massa bilder på hur den växer och det är lite roligt att se på så här i efter hand.”

”Och sedan förstås i vissa situationer hur man nu kan underlätta någons tillvaro om man har, mår lite dåligt eller har svullna ben eller någonting så försökte jag nu efter bästa förmåga då massera och sådant där som man nu gör, kokar te och sådär.”

7.2.2 Fantastiskt att gå bredvid

Informanterna ansåg processen att gå bredvid graviditeten som en fin upplevelse. Att kunna se graviditeten från sidan upplevdes som något obeskrivligt och överkligt. En del av informanterna var tacksamma över att få ett barn utan att bära barnet, de kunde stolt sitta bredvid. Informanterna upplevde sig förväntansfulla över det kommande barnet.

”Men jag tror att främst så tycker jag att det var på sätt och vis en helt fantastisk upplevelse att vara den som gick bredvid.”

”Men alltså det blir, ska vi säga så här att det fanns mera plats att tycka att allting var väldigt fint och roligt och trevligt... det fanns liksom mera en sådan där plats att liksom vara förundrad och se på allting.”

”Det var väldigt fint och just den här ja det var sådär väldigt förväntansfullt.”

”...det är en så överklig upplevelse, du har den här magen som växer och det är någonting som rör sig och helt plötsligt är ett barn...”

” Men graviditet och på det viset, nu är det ju förstås lite små skojigt att ibland möta blickar när man sitter bredvid, alltså hand i hand och har en tjock mage bredvid sig också.

7.2.3 Icke-biologiska mammans oro

Under graviditeten kan det uppstå olika orosmoment och händelser, vilket påverkar båda parterna i förhållandet. Oron och ovissheten om fostrets välmående under graviditeten upplevdes som svårt. Ibland upplevde sig informanterna hjälplösa över att inte kunna dela på bördan med sin gravida partner.

”...det var tyngre på vissa sätt för det betydde också att jag inte kunde ta ifrån min fru de här sakerna.”

” Nåja men det är väl att ett missfall är aldrig är en lätt sak helt enkelt. Det kändes nog som ett bakslag.”

” ... högst sannolikt kommer allting att gå bra men alltså det var nog en sådan väldigt stark rädsla att tänk om det inte går.”

” ...det var nog ganska hemskt kan jag säga under hela den där graviditeten. Den här oron för hur det här barnet mårde.”

” Så ja, det var ingen behaglig upplevelse kan jag säga, men det är det väl aldrig om det där nacksvullnadstestet visar något avvikande tror jag.”

7.3 Förlossningen

Informanterna har beskrivit hur de upplevt sig varit inkluderade och exkluderade under förlossningen. De har både positiva och negativa erfarenheter. Under huvudkategorin Förlossningen finns underkategorierna: Inkluderad i förlossningen och Negativ erfarenhet av förlossning.

7.3.1 Inkluderad i förlossningen

En del av informanterna kände att de blev inkluderade och sedda av vårdarna. Informanterna fick bl.a. klippa navelsträngen och klä på den nyfödda babyen. De upplevde också att de gav stöd och en hjälpende hand åt den födande partnern, den icke-biologiska mamman kunde t.ex. ge massage som smärtlindring. Även om informanternas roll i förlossningen är en bisak, upplevde de inte det som negativt, informanterna accepterade att det var den födande som

var i fokus. En del av informanterna tyckte det var en självklarhet att de beaktades samt att de fick vara en del av förlossningen.

"Sedan tror jag nog att från sådan där barnmorskeperspektiv tror att det är väldigt viktigt hela den där förlossningssituationen osv. då att man ser och tar emot och har den där platsen liksom att det är självklart och att man beaktas."

"Och de var väldigt inkluderande också, jag klippte navelsträngen och klädde på honom om sådant där."

"Men en av mina viktigaste uppgifter var just förutom masserandet att se till att epiduralbedövningen ges i tid."

"Ja, det är ju ett fint minne. Det känns ju som om man varit med på ett viktigt sätt på den, i det läget. "

"Det är inte liksom jag som är i fokus, fokusera på den födande, det är bara så, skit i allt annat, det är bara så. Det är det viktigaste."

"... det var en bra förlossning och när barnet kom ut så förstod jag knapps vad som hade hänt ens, barnmorskorna fick säga åt mig att vill du inte komma och titta liksom att, och så frågade de det klassiska som de frågar eller liksom att vill du se om det är en flicka eller en pojke? Det här hade jag inte ens en tanke om att bry mig om i det här skedet."

7.3.2 Negativ erfarenhet av förlossning

Informanterna kände sig ibland bortglömda. De kunde också känna en hjälplöshet av att inte kunna göra någonting samt en ovisshet av att inte veta vad som kommer att ske. I mera kaotiska situationer visste de inte var de skulle vara och vad de skulle göra i den situationen, vilket ledde till att de upplevde sig som överflödiga. Även avundsjuka kunde kännas p.g.a. att all fokus var på den födande. En del av informanterna ansåg att de delade sin upplevelse med pappor i samma situation.

"...så att man måste säga att, hej jag är faktiskt också den andre föräldern."

"...den här andra föräldern är inte lika viktig på något sett i någonting alls som händer och det kan man tycka överlag är beklagansvärt men det var, det tror jag inte hade det hade ingenting med kön att göra, snarare med den här icke gravidas partnerns roll."

"På det viset kunde jag vara avundsjuk på att, att, många frågade helt enkelt X hur mår du och hur är det, hit och dit, och jag satt på sidan om och det spelade ingen roll."

"Så upplevde jag ofta att det spelade ingen roll att jag fanns med och jag märkte sen också i efterhand när man talar med andra par som fick barn, att det är ofta den här papparollen, på många olika sätt tror jag att den delade många pappor med mig då."

"Det fanns ju ingenting man själv kunde göra, eller påverka eller någonting."

"Det var ju förstås ganska så där panik eller dramatiskt så man visste inte alls vad som händer och så är det i efterhand, alltså jag hade bara en känsla att jag vet inte var jag ska stå alls i den där salen. Jag visste inte vad som händer och dom visste själv inte riktigt vad som händer."

7.4 Moderskap

Skribenterna valde att ta upp begreppet moderskap som informanterna själv fick identifiera sig med på sitt sätt, eftersom moderskap bidrar till processen att bli mamma. Moderskap är ett begrepp som informanterna hade delade åsikter om. Under huvudkategorin Moderskap finns dessa underkategorier: Känslan av att vara mamma, Känslan av att vara förälder, Identitet som lesbisk mamma, Icke-biologiska mammans anknytning till fostret och babyn, Benämning av den icke-biologiska mamman och Att vara den icke-biologiska mamman. I dessa underkategorier presenteras resultatet av informanterna hur det upplevs att vara mamma men inte biologisk.

7.4.1 Känslan av att vara mamma

För en del av informanterna var det en självklarhet att identifiera sig som mamma och leva i den rollen, även om de inte var den biologiska mamman. De upplevde att det var deras barn som blev fött, vilket var viktigt för paret att poängtera. Andra informanter identifierade sig som adoptivmamma. Genom att ta del av hela graviditetsprocessen gjorde det att informanterna ansåg sig som mamma eller adoptivmamma och att partnern var biologisk mamma. Några av informanterna upplevde inte känslan av att vara mamma direkt, utan känslorna kom senare. Samhällets acceptans av att vara mamma var viktigt för informanterna.

"Jag är adoptivmamma och X är biologisk mamma, vi är båda mammor till samma barn."

"...om man ser på mig bara som en adoptivmamma så går det också lite fel, för jag har varit med och inseminerat min partner, jag har varit med under hela graviditeten och jag har varit med under förlossningen."

"Så där är liksom också ett helt eget kapitel jämfört med "bara" adoptivmamma. Men att få ha följt med ända från början det här för det har nog gett något helt otroligt ett mervärde i hela det här föräldraskapet."

"...det var på det viset helt klart att det var mitt barn som skulle födas och det hade hela vägen varit viktigt för oss att säga det..."

"...jag kan inte påstå att jag kände mig som mamma före han föddes. Utan på något vis vaknade de här känslorna efter att han hade fötts då jag klädde på honom och allt det där."

Så under graviditeten så tror jag inte att jag har tänkt på det sättet att jag skulle vara hans mamma utan det kom nu senare.”

”...det tog väldigt länge tills jag accepterade och omgivningen också accepterade att jag var mamma till mina barn.”

”...jag märkte också där hur viktigt det är att ha andra runt omkring mig som tilltala en och acceptera en som den vårdande föräldern, mamman.”

7.4.2 Känslan av att vara förälder

En del av informanterna uppfattade sig inte som en mamma, utan ville använda benämningen förälder. Begreppet mamma kändes som främmande och informanterna ansåg att ett barn behöver föräldrar i sin omgivning, oberoende av kön. En del av informanterna menade att ett barn kan ha hur många föräldrar som helst, medan andra ansåg att ett barn endast kan ha två föräldrar. Informanterna upplevde sig ha bra förutsättningar för att bli föräldrar. Känslan av att bli förälder fanns redan innan förlossningen.

”...ett barn kan inte ha två mammor. Det är helt omöjligt, ett barn kan bara ha två föräldrar.”

”Ett barn kan ha hur många jävla föräldrar som helst...”

”Jag skulle hellre tala om föräldrar. Jag känner att jag blev förälder, inte mamma. Jag tror att det som barn behöver är trygga föräldrar i sin omgivning. Oberoende om det liksom, vad det nu är för kön på den personen.”

”Men man "hajjar" till varje gång, att jaha okej, att omvärlden ser mig som mamma. Vet ni så här, att det är alltid lite främmande för mig. Men jag vet inte, det är ju bara min roll. Jag är en mycket närvarande förälder i mitt barns liv men jag är inte deras mamma.”

”Jag har alla förutsättningar för att bli en bra förälder.”

”...och jag upplevde nog alltså absolut inte i något skede och har aldrig upplevt det att jag inte skulle vara en förälder till mina barn, så är det bara.”

”Jag upplevde det nog väldigt klart redan i det skedet att jag är det kommande barnets förälder...”

7.4.3 Identitet som lesbisk mamma

En lesbisk kvinna kan inte bli gravid utan att få donerad sperma eller genomgå en fertilitetsbehandling. Eftersom två kvinnor inte kan få barn tillsammans, funderade en del av informanterna ibland ifall de borde ha ett förhållande med en man istället, för att kunna få ett biologiskt barn. Andra uteslöt önskan om att få barn p.g.a. sin sexuella identitet. Genom

att bilda familj tillsammans med en annan kvinna, var det ett faktum att stå upp för sin sexuella identitet som lesbisk.

"Så att men samtidigt var det väldigt viktigt att på något vis när vi tänkte på det med barn, ja här kommer de här planerna och sånt så var det väldigt viktigt att vi står för det här och att vi kan stå upp för det..."

"...borde man kanske tänka på ett annorlunda liv eller liksom var det, ja ett hinder att vara tillsammans med en kvinna? På det sättet, eller borde man på det viset tänka att man borde skilja sig för någon man och så vidare."

"Någon gång börjar man ju i sitt liv och tänka på blir det barn eller blir det inte barn. För min egen del så var det att jag tänkte att det inte blir barn, för jag märkte kanske så där sist och slutligen i tonåren att jag tänkte att jag borde inse att jag är lesbisk och det blir helt enkelt inte barn."

"Alltså vi sa i något skede när vi planerade vidare att om vi har barn någon gång så är det faktiskt noll chans för noll tolerans inför oss själva att vi någonsin förneka vilken slags familj och förhållande vi har."

7.4.4 Icke-biologiska mammans anknytning till fostret och baby

Under graviditeten kunde den icke-biologiska mamman känna av fosterrörelser och höra hjärtljud, detta var hennes sätt att få en första anknytning och förhållande till fostret. Informanterna upplevde att det var viktigt att få vara med från första stund när barnet föddes, t.ex. att ha barnet i famnen med hudkontakt, vilket stärkte anknytningen. Genom att den nyblivna familjen får ha ett eget rum under sjukhusvistelsen kan också den icke-biologiska mamman anknyta till barnet i ett tidigt skede.

"Men jag tror att det blir nog ett förhållande, det börjar nog redan när barnet är där i magen. Det kändes som att man vet vem som är där även om man inte alls har en aning heller."

"...jag var väl den som egentligen mest såg honom, och fick sedan hålla honom ganska snabbt efter att man lite hade försökt mäta och väga honom så fick jag honom under min tröja... och det var nog en oerhört stark upplevelse, stor och viktig på det viset..."

"...alltså att på det viset måste man säga att först kom han i min famn eller på mitt bröst på sätt och vis... möjligheten att det var partnern bredvid som var den första som hade den här anknytningen till barnet..."

"...att ha familjerum skulle vara jätteviktigt för anknytning, för att få dela den första tiden eller någonting sådant här."

"...kände och lyssna på när han sparkade och, lyssna och lyssna, inte hördes det när han sparkade så mycket men just de här sparkarna och när han rörde på sig och sådant där som kändes nog väldigt magiskt sådär så att jag kände nog att jag hade en relation till honom redan då på det sättet så att ja."

"...det var lite som talk to the hand, det var en liten liten knytnäve som alltid kom och "moikka"...det kan vara ett knä men jag tolkade det som en hand, det var vet du så där "high five"."

7.4.5 Benämning av den icke-biologiska mamman

Tvåspråkigheten i Finland har löst benämningsfrågan på ett naturligt sätt, mamma och "äiti". En del av informanterna blev kallade vid sitt förnamn av barnen, medans i andra familjer blir båda föräldrarna kallad mamma. Det upplevdes främmande att hitta på en benämning för den icke-biologiska mamman.

"Att ha något konstigt namn på någon av oss så det kändes lite främmande, så det var ganska logiskt att ta det via språket."

"...jag är tvåspråkig, jag pratar finska med barnen så att de kallar X för mamma och mig för äiti, så att på det sättet har vi olika namn då."

"Alltså vi märkte ganska snabbt att vi båda kan, alltså tycker bäst om att bli kallad mamma."

"...för mina barn kallar min partner för mamma och det har dom gjort sedan första början, och det är helt okej. Men mig kallar dom vid förnamn, och det är jag jättenöjd med och det fungerar jättebra."

7.4.6 Att vara den icke-biologiska mamman

Informanterna konstaterade att den biologiska mamman hade en mera speciell relation med deras barn. De poängterade att det inte behöver vara något mera positivt eller negativt, utan relationen till barnet var annorlunda. En del av informanterna trodde att amningen påverkade detta. Från att ha varit ett jämställt par, bestående av två kvinnor, upplevde de icke-biologiska mammorna att rollfördelningen hade förändrats. Den gravida ansågs fysiskt svagare i förhållandet och den icke-biologiska mamman fick en mer ansvarstagande roll. Informanterna upplevde det som en fördel att inte behöva bära barnet men ändå bli mamma i.o.m. att deras kroppar inte påverkades fysiskt. En del av informanterna upplevde sig vara friare med benämningen icke-biologisk mamma p.g.a. att de inte hade ett konkret blodsband till barnet.

"Jo en sak som jag har märkt är att vi båda mammor, men den biologiska mamman som har ammat barnen så hon har ett speciellare förhållande till barnen, än vad jag har. Jag säger inte att det är bättre eller sämre men jag säger att det är annorlunda."

"Men, men, det finns liksom den här lilla egna grejen som just kommer av att du har fött barnet och du har ammat den, jag tror att jag kan inte riktigt förklara den..."

"...när vi började det här barnprojektet så tänkte jag, att eftersom att vi är två kvinnor så är vi helt jämställda i förhållande till barnen, men det är vi inte."

"Men under den situationen fanns det kanske också sådana tankar, andra saker var förstås att jag tänkte att nu är det ju också skönt att veta att jag får barn utan att föda. Att det helt enkelt inte är min kropp som slits och har sig och allt annat som man kan ha för olika besvär och sånt så."

"...jag visste på det viset att det var mitt barn och att den här tanken nog faktiskt var väldigt stark på det här att tänk att jag får barn utan att jag är gravid. Tänk vilket under det ger."

"Men det som är spännande med det också är att du är inte i samma position som om du är gravid så känner du hur ett barn sparkar i din mage så är det inte samma sak som om du känner när barnet sparkar i någon annans mage."

"...det är lättare att ta ett barn som den är på sätt och vis. som man inte har burit, eller att man är mera ansvarig liksom för det här eller någonting sådant att om det finns drag som är problematiska så kommer de från mig eller någonting sådant."

"...jag tycker att jag är mycket friare på något vis i relation till biologisk."

7.5 Familj

Informanterna har en aktiv roll i sina familjer, de känner sig delaktiga i uppfostrandet av barnen. En del av informanterna upplevde att det var slumpen som fick deras familj att bli som den blev samt att när de fick barn blev de en familj. Informanterna upplevde sig vara stolta över sin familjekonstellation och var öppna med sin livssituation och brydde sig inte om andras åsikter. Att bilda familj med en annan kvinna var en omställning som innebar en viss rädsla.

"Det var egentligen bara slumpen som fick faktiskt vår familj att bli som den blev."

"Hör ni vi bor i samma hus, vi bor tillsammans jag är här varje dag med barnet, även om jag är på jobb emellanåt så kommer jag hem."

"Jo och det är också det att skaffar man barn så blir man en familj."

"Och så lever man där i sin lilla familj och så struntar man ganska blankt i vad som händer där utanför."

"Alltså det var många saker som sen också, som sagt visade sig också vara berättigat rädsla att det här kommer att innebära ganska mycket att faktiskt sen gå omkring med en kvinna vid sin sida och ha barn och egen familj."

"Vårt hem är alltid öppet till alla kompisar som vill komma. Det springer barn ut och in. Det är ingen "hysh hysh" grej."

"Jag bryr mig inte måste jag säga, även om någon skulle tycka något negativt eller säga något negativt så skulle dom hemskt gärna få komma hem till oss, och se hur jävla normala och vanliga vi är."

8 Diskussion

I detta kapitel presenteras resultatdiskussion, metoddiskussion och slutledning. Skribenterna har behandlat resultaten skilt för sig och speglat dem mot tidigare forskning samt teoretiker. I metoddiskussionen presenteras hur studien blivit gjord och den kritiska granskningen av metoden som använts. Slutledningen berättar om skribenterna uppnått syftet med studien samt ger förslag till vidare forskning.

8.1 Resultatdiskussion

I resultatdiskussionen behandlas resultaten skilt för varje kategori. Skribenterna belyser likheter samt olikheter mellan resultaten och tidigare forskning samt teoretiker. Resultaten som presenteras nedan skall besvara studiens syfte. Syftet med denna studie är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande.

8.1.1 Resultat av processen att bli gravid

I underkategorin **Graviditetsplanering** framkom det att det inte är möjligt för ett homosexuellt par att få ett gemensamt biologiskt barn samt att det krävs en omfattande planering. Resultatet av Wojnar och Katzenmeyers (2013, 51) artikel bekräftar även detta att det är en lång och krävande process att bli gravid för homosexuella. I artikeln framkommer det många faktorer som inverkar på planeringsprocessen att bli gravid.

I underkategorin **Valet av biologisk mamma** visade resultatet att slumpen fick avgöra vem av kvinnorna som skulle bära barnet. Det fanns också åsikter om att inte vilja vara gravid, i dessa fall var det enkelt att avgöra vem som skulle bli den biologiska mamman. I tidigare forskning framkommer det att en graviditetsprocess för ett lesbiskt par alltid börjar med valet av vem som ska bli den biologiska mamman. Även ålder, lust att vara gravid samt hälsa är faktorer som påverkar valet av biologisk mamma. (Wojnar & Katzenmeyer 2013, 51). Ovanstående bestyrker informanternas val av biologiska mamma.

I underkategorin **Gravid genom heminsemination** framkom det att ekonomin var en stor orsak till att paren inte gick till en fertilitetsklinik. Informanterna kände sig delaktiga när de använde sig av heminsemination, eftersom att de då var med från början. I Wojnar och Katzenmeyers (2013, 51) artikel framkommer det också att ekonomin är en stor orsak till att paren väljer heminsemination framom fertilitetsklinik. Fertilitetsbehandlingarna garanterar inte alltid en graviditet, vilket kan resultera i att det krävs flera behandlingar.

I underkategorin **Gravid genom fertilitetsklinik** ansåg informanterna att det fanns lite information om fertilitetskliniker, vilket ledde till att de själva fick ta reda på information om klinikerna och dess behandlingar. Största orsaken till att välja klinik var att donatorn var anonym. En bekant donator kunde eventuellt skapa framtida problem. Enligt Pharris et al. (2016, 23–24) använder största delen av homosexuella kvinnor fertilitetskliniker för att bli gravida.

I underkategorin **Panik & Ett barn är på väg** upplevde informanterna känslor som glädje, rädsla och ovisshet inför framtiden som förälder. Enligt Mercer (1986, 19–22) är den blivande mammans självförtroende och självkänsla viktiga stödjepelare för att bli mamma.

8.1.2 Resultat av graviditet

I underkategorin **Involverad i graviditet** ansåg informanterna att de hade varit delaktiga samt involverade i sin partners graviditet. Enligt Erlandsson et al. (2010, 99) samt Pharris et al. (2016, 23–24) är det vetenskapligt bevisat att involverande av den icke-biologiska mamman under graviditeten har en positiv inverkan på parförhållandet. Även förtroendet byggs upp genom att involvera båda parterna, vilket Dahl Spidsberg och Sørliet et al. (2011, 797) stärker. Mercer anser också att partners roll är viktig i föräldrskapet, relationen mellan den biologiska och den icke-biologiska mamman påverkar mammarollen hos båda parterna (Meighan 2014, 541, 542, 546).

I underkategorin **Fantastiskt att gå bredvid** upplevde informanterna en tacksamhet över att bli mamma utan att vara gravid. De var också förväntansfulla över det kommande barnet. Genom att den icke-biologiska mamman hittade sin roll som mamma tyder det på att hon har kunskap om moderliga beteenden, så som förväntansfullhet över ett nytt barn, vilket poängteras av Mercer (1986, 6). I Werner och Westerståhls artikel (2008, 697–701) framkommer det att den icke-biologiska mamman inte var öppen med att dela med sig av graviditeten, vilket skiljer sig från informanterna i skribenternas studie.

I underkategorin **Icke-biologiska mammans oro** framkommer det en ovisshet och oro bland informanterna angående fostrets mående under graviditeten. Chapman et al. (2011, 1883) poängterar betydelsen av missfall hos ett homosexuellt par, i och med att processen till en ny graviditet kan vara lång och kostsam.

8.1.3 Resultat av förlossning

I underkategorin **Inkluderad i förlossningen** upplevde informanterna att de blev inkluderande i vården samt att de kunde stödja sin partner. Enligt Mercer påverkar förlossningsupplevelsen modersrollen. I Mercers senaste modell framkommer det att vården har en stor inverkan på processen att bli mamma, vilket i informanternas fall har främjat processen. (Meighan 2014, 546, 548). Pharris et al. (2016, 23–24) poängterar att det är viktigt att båda parterna involveras i vårdsituationer. Detta understöder också Erlandsson et al. (2010, 99) samt att involverandet har en positiv inverkan på parförhållandet.

I underkategorin **Negativ erfarenhet av förlossning** upplevde informanterna att de var överflödiga under förlossningen samt kände en oro över vad som komma skall. Cherguit et al. (2012, 1274) skriver i sin artikel att den icke-biologiska mamman känt sig exkluderad ur vården, vilket gjorde det svårare för henne att hitta sin föräldraidentitet. Genom att involvera båda parterna byggs ett förtroende upp, vilket behövs för att kunna ge god vård (Dahl Spidsberg & Sørli, 2011, 797). I informanternas fall har förtroendet till vårdarna inte byggts upp på bästa sätt i och med att de blev exkluderade, men det behöver inte antyda att de har fått dålig vård. Mercer poängterar att förlossningsupplevelsen inverkar på modersrollen (Meighan 2014, 546), vilket i detta fall inverkat negativt hos informanterna.

8.1.4 Resultat av moderskap

I underkategorin **Känslan av att vara mamma** upplevde informanterna att de identifierade sig i mammarollen endera som mamma eller adoptivmamma. Det var kanske inte en självklarhet från första början, men informanterna tog till sig rollen med tiden. Enligt Mercer (2006) är det en livslång process att bli mamma. Processen att bli mamma började för en del av informanterna redan under graviditeten, medan det tog längre för andra att få en början på mammarollen. Erlandsson et al. (2010, 100) skriver i sin artikel att den icke-biologiska mamman inte ser sig som en icke-biologiska mamma eller partner, utan som en mamma. Artikelns resultat stämmer överens med en del av informanternas upplevelser.

I underkategorin **Känslan av att vara förälder** upplevde informanterna att de identifierade sig som förälder framom att benämnas som mamma. Informanterna upplevde att de hade bra förutsättningar för att bli goda föräldrar. Även Erlandsson et al. (2010, 100–101) har betonat att den icke-biologiska mamman ska få känna sig jämlik med den andra partnern i föräldraskapet. I artikeln nämns det också om föräldraförberedelsegrupper. Där har den icke-biologiska mamman upplevt sig tudelad om hon hör hemma i mamma- eller pappagrupperna, eftersom hon själv identifierar sig som förälder.

I underkategorin **Identitet som lesbisk mamma** upplevde informanterna till en början en osäkerhet över sin identitet som lesbisk. Informanterna funderade om de skulle förneka sin sexuella identitet för att få barn eller förtränga tanken om att någon gång skaffa barn. Genom att informanterna har bildat familj var det ett faktum att stå upp för sin sexuella identitet. Enligt Mercer (1986, 19–22) är självkänsla och självförtroende två viktiga egenskaper som behövs samt påverkar modersrollen. Skribenterna anser att dessa egenskaper är viktiga för att informanterna ska kunna stå upp för sin sexuella identitet, vilket de behöver för att kunna utveckla sin roll som mamma. I artikeln som Adital och Tali (2006, 521, 529) publicerat framkommer det att ett lesbiskt par inte kan förneka sin sexuella identitet vid bildandet av familj. Artikeln tangerar även att det kan bli en vändpunkt i livet när ett lesbiskt par får sitt första barn.

I underkategorin **Icke-biologiska mammans anknytning till fostret och baby** upplevde informanterna att deras anknytning till fostret fick sin början när de kunde känna fosterrörelser utifrån samt höra fostrets hjärtljud. Att få ha barnet i famnen med hudkontakt efter förlossningen stärkte anknytningen. Den icke-biologiska mamman kan anknyta till fostret genom att prata med fostret och känna dess rörelser. Även att ha föreställningar om det kommande barnet är ett sätt att anknyta till fostret för den icke-biologiska mamman. (Libero u.å.). Detta understöder Bowlby i sin anknytningsteori. Bowlby anser att barn behöver få anknyta till någon för att känna sig trygga och för att överleva. Genom att den icke-biologiska mamman svarar på barnets signal så ger det en god respons till barnet och förhållandet påverkas positivt. (Aroseus 2013). För att barnet ska få respons, bör den icke-biologiska mamman uppleva att hon har en god anknytning till fostret. Även Mercer (1986, 6) poängterar att anknytningen till fostret påverkar modersrollen, vilket har inverkat positivt hos informanterna.

I underkategorin **Benämning av den icke-biologiska mamman** framkommer det att situationen med benämning har löst sig naturligt hos informanterna tack vare Finlands

tvåspråkighet. I en del av informanternas familjer kallas båda föräldrarna för mamma, medans i andra familjer benämns den icke-biologiska mamman vid förnamn. Pharris et al. (2016, 23–24) ger exempel på olika benämningar som den icke-biologiska mamman kan använda sig av i sin artikel. Även betydelsen av att vårdaren frågar vilka benämningar paret tänker använda sig av samt att de inte ifrågasätter deras val av benämning poängteras.

I underkategorin **Att vara den icke-biologiska mamman** upplevde informanterna att den biologiska mamman hade ett mera speciellt och annorlunda förhållande till barnet, p.g.a. att de ammat barnet. Mamman som har ammat barnet har ett mera speciellt förhållande till barnet p.g.a. amningen (Libero u.å.). Den icke-biologiska mamman kände tacksamhet över att få ett barn, utan att fysiskt genomgå en graviditet och förlossning. I Werner och Westerståhls artikel (2008, 697–701) framkommer det att endast ena kvinnan ville bli gravid i tre av fyra par, vilket betonar hur vanligt det är bland homosexuella par att inte vilja vara gravid, men ändå bilda familj.

8.1.5 Resultat av familj

Informanterna upplevde sig ha en aktiv roll i sin familj samt att de var stolta över familjekonstellationen. De icke-biologiska mammorna var öppna med sin livssituation, men ansåg att det var en omställning att bilda familj med en kvinna. Mercer (1981) anser att en mamma anammar sin modersroll via interaktioner i familjen samt med familjemedlemmar. Även den icke-biologiska mammans självbild och attityd till barnuppfostran är faktorer som påverkar modersrollen (Meighan 2014, 546). Att leva i ett heterosexistiskt samhälle kan eventuellt påverka valet av att bilda familj (Wojnar & Katzenmeyer 2013, 51).

8.2 Metoddiskussion

I detta kapitel granskar skribenterna trovärdigheten av sin studie enligt Graneheim och Lundmans (2004) artikel ”Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness”. Skribenterna kommer att diskutera hur studien har utförts samt ge förslag på eventuella ändringar. Nedan presenteras hur en kritisk granskning utförs och därefter presenterar skribenterna sin kritiska granskning av studien.

Trovärdigheten i en studie påverkas av flera faktorer, bl.a. valet av ämne som ska studeras, syfte och frågeställning, insamlandet av relevant bakgrundsmaterial samt tidigare forskning. (Graneheim & Lundman 2004, 109–110). Skribenternas syfte med denna studie är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt

beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande. Studiens frågeställning lyder: Hur upplever den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande processen att bli mamma?

Skribenternas val av ämnet i studien gjordes p.g.a. att det fanns intresse och en nyfikenhet från deras sida. Syftet och frågeställningen har bibehållits oförändrad genom hela studien. Allt material som skribenterna har lyft fram för att öka läsarens förståelse och kunskap har således utgått från syftet. Skribenterna är medvetna om att de har ett brett bakgrunds material som till en viss del inte är relevant. Inte relevant på det sättet att det tangerar saker som inte kan relateras till syftet, men skribenterna anser att det ger läsaren en bättre förståelse om homosexualitet. Skribenterna hittade inga finländska forskningar angående den icke-biologiska mammans upplevelser, därför är studiens tidigare forskning baserad på artiklar som publicerats runt om i världen. Artiklarna går därför inte att generalisera med studien i.o.m. att den är gjord i Finland.

Genom att beakta valet av informanter, kön, ålder och erfarenhet, fås ett mera tillförlitligt resultat. Att använda den mest lämpade metoden vid datainsamlingen är viktigt för att bibehålla trovärdigheten i studien. Trovärdigheten av studien baserar sig på hur materialet insamlats samt hur man analyserat det. Beroende på vilket fenomen som studeras behövs tillräcklig mängd av det insamlade materialet för att det ska svara på frågorna och att kvaliteten på studien upprätthålls. (Graneheim & Lundman 2004, 109–110). Det fanns en hel del begränsningar i valet av informanter p.g.a. ämnet i studien. I denna studie var valet av informanter icke-biologiska mammor i ett homosexuellt parförhållande runt om i Finland som har genomgått en graviditet och förlossning från en partners perspektiv. På grund av dessa kriterier var det svårt att hitta informanter, vilket resulterade i att antalet deltagare i studien var få. Även om skribenterna fått ett begränsat antal informanter har de ändå fått ett rikligt material. På grund av att antalet informanter var få kan trovärdigheten till viss mån ifrågasättas. Skribenterna gjorde en kvalitativ studie och valde semistrukturerad intervju som datainsamlingsmetod. Intervju har ansetts som en bra metod att samla in data med, skribenterna kunde ställa följdfrågor och diskutera vid oklarheter. Eftersom intervjuerna gjordes via Skype och per telefon, kunde skribenterna inte observera kroppsspråket hos informanterna, vilket kan ha inverkat på resultatet.

Trovärdigheten i studiens resultat handlar om hur väl kategorier och teman omfattar materialet, det vill säga inget relevant material har oavsiktligt eller systematiskt uteslutits och inget irrelevant material ingår. Citaten som lyfts fram ur materialet bör vara tillräckligt

långa för att det väsentliga ska framkomma. För korta citat ger för lite information och kan därför lätt feltolkas, vilket sänker trovärdigheten. Genom att hitta likheter samt olikheter mellan kategorierna och belysa dem med citat ger det ett mer trovärdigt resultat. Att hänvisa och relatera till tidigare teoretiker samt forskning angående resultatet ökar trovärdigheten. (Graneheim & Lundman 2004, 109–110). Skribenterna anser att deras analysmetod gjorde resultatet mera trovärdigt, eftersom det var tre personer som behandlade samma material från olika synvinklar. Kategorier och underkategorier i studien var enkla att lyfta fram med hjälp av skribenternas analysmetod. Det finns olika analysmetoder att använda sig av vid behandling av material, vilket skribenterna är medvetna om. Skribenterna anser att det inte går att tillämpa Mercers studie fullt ut i ett homosexuellt parförhållande. Mercers studie tyder på att hon har en snäv syn på hur en familj ser ut, vilket försvårar det för skribenterna att projicera BAM i sin studie. Skribenterna är medvetna om att en annan teoretiker eventuellt skulle ha lämpat sig bättre i studien.

8.3 Slutledning

Syftet med denna studie var att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av processen att bli mamma samt beskriva hur det är att som partner gå bredvid graviditeten i ett homosexuellt förhållande. Frågeställningen som använts i studien lyder: Hur upplever den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande processen att bli mamma? Med studien vill skribenterna öka sin egen kunskap om den icke-biologiska mammans upplevelser av att bli mamma i ett homosexuellt parförhållande, samt dela med sig av kunskapen till personal inom sociala sektorn. Skribenterna anser att de med hjälp av frågeställningen uppnått sitt syfte att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser.

En gemensam aspekt som informanterna upplevt är att processen att bli gravid har varit långdragen och komplicerad samt att det har krävts omfattande planering. Upplevelserna av processen i sig är individuella, där skribenterna både påträffat likheter samt olikheter. Informanterna har alla gått sin egen väg genom processen att bli gravida, vilket har gjort att allas upplevelser är individuella. Därför kan begreppet process anses en aning diffust. Informanterna upplevde att det var fantastiskt att få ett barn utan att fysiskt behöva vara gravid, vilket de själva valt av olika orsaker. Graviditeten och förlossningen upplevdes både positivt och negativt av informanterna. Eftersom den icke-biologiska mamman var involverad från början i processen att bli gravid, uppstod en tidig anknytning till fostret. Benämningen mamma tilltalade inte alla informanter, istället använde de sig av

benämningen förälder. Genom att informanterna och deras partners valde att bilda familj, valde de samtidigt att leva öppet med sin familjekonstellation.

Resultatet som skribenterna fick i studien var mycket omfattande, därför valde de att inte ta med huvudkategorierna Bemötande, Adoption och Blanketter. Skribenterna anser att dessa huvudkategorier är mycket viktiga och att de är viktiga för informanterna. Därför har skribenterna valt att göra sitt utvecklingsarbete om de här kategorierna. Utvecklingsarbetet kommer att påbörjas hösten 2017.

Skribenterna valde det här ämnet i sitt examensarbete, i och med att det är ett viktigt samt aktuellt ämne i dagens Finland. Eftersom att skribenterna studerar till barnmorskor, anser de att det är viktigt att upprätthålla jämställdheten mellan heterosexuella och homosexuella par. Genom att öka kunskapen inom detta ämne ökar det möjligheten att ge öppensinnad och professionell vård. Skribenterna valde att fokusera på den icke-gravida partnern som är bredvid, eftersom man som barnmorska bör beakta båda parterna i vården av den gravida, i och med att båda blir föräldrar. Denna studie har ökat skribenternas kunskap och givit större förståelse för den icke-biologiska mamman i hennes process av att bli mamma i ett homosexuellt parförhållande. Skribenterna kommer att ta med sig denna kunskap i kommande arbetsliv samt tillämpa kunskapen på bästa möjliga sätt. Slutligen vill vi tacka handledarna för allt stöd vi fått samt informanterna som gjorde denna studie möjlig att genomföra.

Källförteckning

Adital, B-A. & Tali, L., 2006. Motherhood is not a given thing: Experiences and constructed meanings of biological and non biological lesbian mothers. *Sex Roles*, 54, s. 521–531.

Adoptionslag 20.1.2012/22 [www. finlex.fi](http://www.finlex.fi) [Hämtad: 28.1.2017].

Aroseus, F., 2013. *Bowlby anknytningsteori*. [Online] <https://lattattlara.com/utvecklingspsykologi/bowlbys-anknytningsteori/> [Hämtad: 13.10.2016].

Bell, J., 2006. *Introduktion till forskningsmetodik*. (4.uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Bjerneroth-Lindström, G., 2005. *Könsorgan och fortplantning*. [Online] <http://www.1177.se/Tema/Kroppen/Fortplantning/Konsorgan-och-fortplantning/> [Hämtad: 28.9.2016].

Bowlby, J., 1988. *En trygg bas*. (2.uppl.) u.o. Routledge.

Bäck, A., 2017. *Fler vill ha fertilitetsvård i den offentliga sektorn*. [Online] <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/04/13/fler-vill-ha-fertilitetsvard-i-den-offentliga-sjukvarden> [Hämtad: 2.5.2017].

Cherguit, J., Burns, J., Pettle, S. & Tasker, F., 2012. Lesbian co-mothers' experiences of maternity healthcare services. *Journal of advanced nursing*, 69(6), s. 1269–1278.

Chapman, R., Wardrop, J., Zappia, T., Watkins, R. & Shields L., 2011. The experiences of Australian lesbian couples becoming parents: deciding, searching and birthing. *Journal of Clinical Nursing*, 21, s.1878–1885.

Dahl Spidsberg, B. & Sørli, V., 2012. An expression of love – midwives' experiences in the encounter with lesbian women and their partners. *Journal of advanced nursing*, 68(4), s. 796–805.

Erlandsson, K., Häggström-Nordin, E., & Linder, H., 2010. Experiences of gay women during their partner's pregnancy and childbirth. *British journal of midwifery*, 18(2), s. 99–103.

Familjeliv, 2009. *Någon mamma här som inte bär på barnet??* [Online] <http://www.familjeliv.se/forum/thread/43362846-nagon-blivande-mamma-har-som-inte-bar-pa-barnet/1> [Hämtad: 10.1.2017].

- Fertinovia. 2013a. *Hjälp barnlösa! - bli spermadonator*. [Online]
<https://www.fertinova.fi/sv/Fertinova/Tjanster/For-donatorer/Spermadonation/>
 [Hämtad: 12.4.2016].
- Fertinovia. 2013b. *Insemination* [Online]
<https://www.fertinova.fi/sv/Fertinova/Tjanster/Behandlingsformer/Insemination-IUI/>
 [Hämtad: 12.4.2016].
- Fertinovia. 2013c. *Provrörsbefruktning*. [Online]
<https://www.fertinova.fi/sv/Fertinova/Tjanster/Behandlingsformer/Provrorsbefruktning-IVF/> [Hämtad: 12.4.2016].
- Fertinovia. 2013d. *Fertinova- Vår mission är nya liv*. [Online]
<https://www.fertinova.fi/sv/Fertinova/Forstasida/> [Hämtad: 23.2.2017].
- Fertinovia, 2013e. *Den finländska lagen om assisterad befruktning*. [Online]
<https://www.fertinova.fi/sv/Fertinova/Barnloshet/Barnloshet/Lagen-om-assisterad-befruktning/> [Hämtad: 3.5.2017].
- Forskningsetiska delegationen, 2014. [Online]
<http://www.tenk.fi/sv> [Hämtad: 27.5.2016].
- Graneheim, U.H. & Lundman, B., 2004. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, s. 105–112.
- Henricson, M., 2012. *Vetenskaplig teori och metod. Från idé till examination inom omvårdnad*. Upplaga 1:1. Studentlitteratur AB.
- Kannas, L., Eskola, K., Räsänen, P., & Mustajoki, P., 2009, *Hälsokunskap för gymnasiet 1–2*. Upplaga 1:3. Schildts förlags AB.
- Koulukino, 2016, *Homosexualitet och mänskliga rättigheter i världen*. [Online]
<http://www.koulukino.fi/?id=1139> [Hämtad: 12.10.2016].
- Lag om assisterad befruktning 22.12.2006/1237 www.finlex.fi [Hämtad: 28.1.2017].
- Lag om registrerat partnerskap 8.4.2016/250 www.finlex.fi [Hämtad: 27.1.2017].
- Lag om registrerat partnerskap 9.11.2001/950 www.finlex.fi [Hämtad: 27.1.2017].
- Lag om ändring av äktenskapslagen 8.4.2016/249 www.finlex.fi [Hämtad: 27.1.2017].
- Lehtinen, S., 2016. Avioliittolaki sukupuolineutraaliksi, *Kättilölehti*, 3, s. 30.
- Liberio u.å. *Bli delaktig i din partners graviditet*. [Online]
<https://www.liberio.se/du-just-nu/artiklar1/gravid/bli-delaktig-i-din-partners-graviditet/>
 [Hämtad: 23.2.2017].

- Mannsén, S., 2009. *Rätt till intern adoption godkändes*. [Online]
<http://svenska.yle.fi/artikel/2009/04/24/ratt-till-intern-adoption-godkandes>
 [Hämtad: 19.4.2016].
- Meighan, M. (2006). Ramona T. Mercer. Maternal Role Attainment-Becoming a Mother. In: Marriner Tomey, A. & Alligood, M.R. (ed). *Nursing theorists and their work*. (605–622) (6. uppl.).
- Mercer, R. T., 1981. A theoretical framework for studying factors that impact on the maternal role. *Nursing Research*, 30, s.73–77.
- Mercer, R. T., 1986. First-time motherhood experiences from teens to forties. New York: Springer Publishing Company, Inc.
- Mercer, R. T., & Walker, L.O., 2006. Interacting environments that affect the process of becoming a mother. *Journal of Obstetric, Gynecologic, and Neonatal Nursing*, 35(5), s. 570-581.
- Ovumia, u.å. [Online]
<http://ovumia.fi/sv/> [Hämtad: 2.5.2017].
- Pharris, A., Bucchio, J., Dotson C., & Davidson, W. 2016. Supporting Lesbian Couples During Pregnancy. *International Journal of Childbirth Education*, 3(31), s. 23–24.
- Religion, u.å. *Religion, sex och samlevnad*. [Online]
<https://religionerik.wordpress.com/about/religion-sex-och-samlevnad/>
 [Hämtad:12.10.2016].
- Religion och Homosexualitet, 2016. [Online]
<http://islaam.se/samhallet/religion-homosexualitet/> [Hämtad:12.10.2016].
- Regnbågsankan. u.å. *Begrepp*. [Online]
<http://www.regnbagsankan.fi/utbildning-skolbesok/fakta-om-hbtiq/> [Hämtad: 19.4.2016].
- Regnbågsankan. u.å. *homosexualitet*. [Online]
<http://www.regnbagsankan.fi/utbildning-skolbesok/fakta-om-hbtiq/homosexualitet/>
 [Hämtad:12.4.2016].
- Röndahl, G., Bruhner, E., & Lindhe, J., 2009. Heteronormative communication with lesbian families in antenatal care, childbirth and postnatal care. *Journal of advanced nursing*, 65(11), s. 2337–2344.
- Seta, u.å. *Milstolpar I Regnbågsfinland*. [Online]
<http://seta.fi/seta-rf/milstolpar-i-regnbagsfinland/> [Hämtad: 17.4.2017].
- SFP-RKP, 2016. *Moderskapslagen färdig att godkännas*. [Online]
<http://www.sfp.fi/sv/content/news/moderskapslagen-f%C3%A4rdig-att-godk%C3%A4nnas> [Hämtad: 3.5.2017].

Silvola, S., 2014. *Arbetsgrupp föreslår att det stiftas en moderskapslag*. [Online]
<http://www.oikeusministerio.fi/sv/index/aktuell/tiedotteet/2014/11/tyoryhmaehdottaaaitiyslainsaatamista.html> [Hämtad: 19.4.2016].

Tilastokeskus, 2016. *Perheet 2014* [Online]
http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html [Hämtad: 27.4.2016].

Upplivelse, u.å. *Vad är en upplevelse?* [Online]
<http://www.upplivelse.eu/definition-upplivelse> [Hämtad: 2.5.2017].

Väestöliitto, 2017. *IVF-kliniken i Helsingfors*. [Online]
http://www.vaestoliitto.fi/lapsettomuusklinikka/pa_svenska/kontakt/ivf-kliniken-i-helsingfors/ [Hämtad: 2.5.2017].

Werner, C., & Westerståhl, A. 2008. Donor insemination and parenting: Concerns and strategies of lesbian couples. A review of international studies. *Acta Obstetrica et Gynecologica*, 87. s. 697–701.

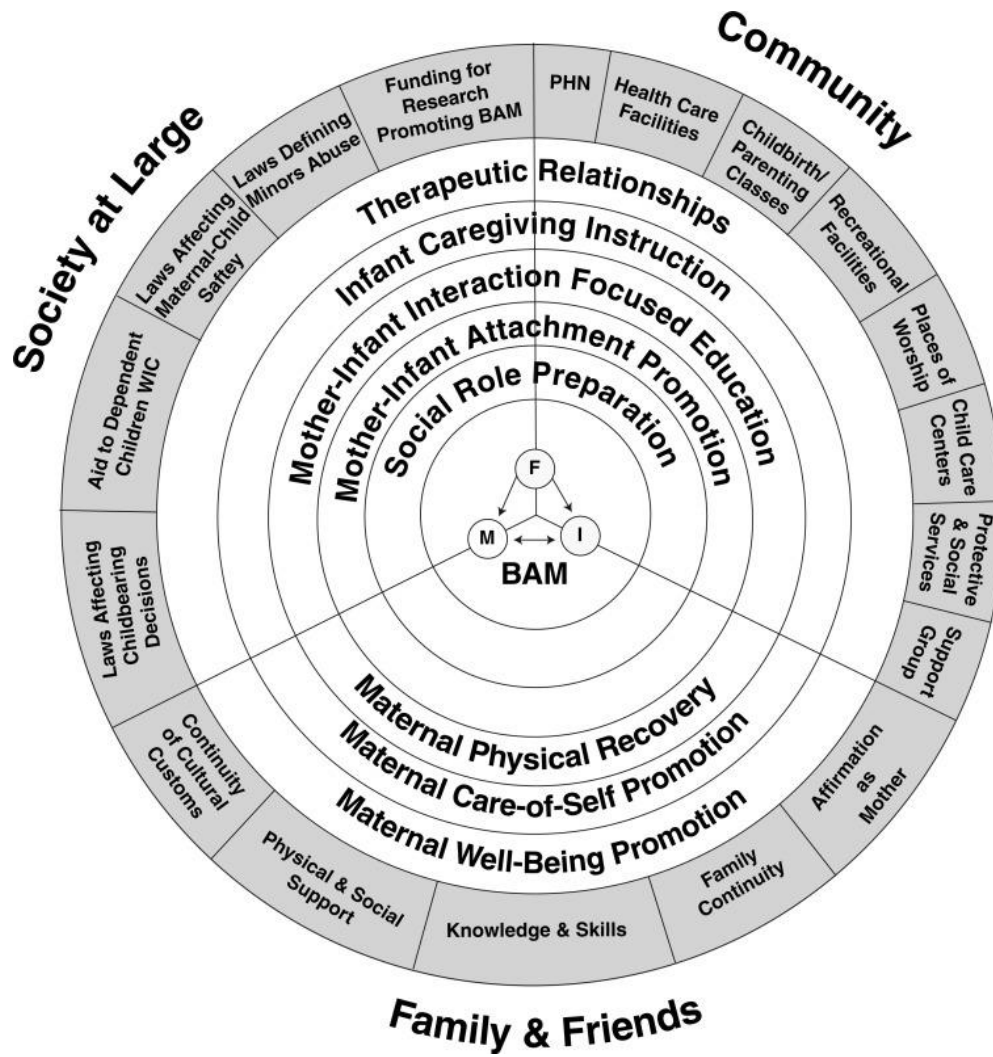
Wojnar, D., & Katzenmeyer, A., 2014. Experiences of Preconception, Pregnancy, and New Motherhood for Lesbian Nonbiological Mothers. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 43, s. 50–60.

Äitiyslaki, 2015. *Kansalaisaloitteen sisältö*. [Online]
<http://aitiyslaki.fi/kansalaisaloitteen-sisalto/> [Hämtad: 3.5.2017].

Äktenskapslag 13.6.1924/234 www.finlex.fi [Hämtad: 27.1.2017].

Bilaga 1.

Bilaga 2.

Bibliografi:	Titel:	Syfte:	Metod:	Resultat:
Adital Ben-Ari & Tali Livni (2006)	<i>Motherhood is not a given thing: Experiences and constructed meanings of biological and non biological lesbian mothers.</i>	Syftet med studien är att få fram lesbiska israeliska kvinnors subjektiva upplevelser om modersskap.	En kvalitativ studie där åtta olika lesbiska par som hade 1,2 och 3 barn tillsammans blev intervjuade.	Det kom fram i studien att skaffa barn tillsammans gjorde en vändpunkt i livet. Mödrarna delade upp erfarenheterna i 3 olika cirklar av "att vara": personligt, partnern och det som är gemensamt (familj och sociala).
Chapman Rose, Wardop Joan, Zappia Tess, Watkins Rochelle & Shields Linda (2012)	<i>The experience of australian lesbian couples becoming parents: deciding, searching and birthing</i>	Syftet med studien är att förklara australiensiska lesbiskamödrars upplevelser om att bli mamma.	En kvalitativ studie där sju lesbiska mödrar intervjuades .	Det bör hittas ett vårdssystem där ingen blir diskriminerad, oavsett sexualitet
Cherguit Jasmina, Burns Jan, Pettie Sharon & Tasker Fiona (2012)	<i>Lesbian co-mothers' experience of maternity healthcare services</i>	Syftet med studien är att beskriva icke-biologiska mammors upplevelser om mödravård i storbritannien	En kvalitativ studie där tio lesbiska icke-biologiska mammor vars barn var från anonyma donatorer via insemination involverades.	Dessa lesbiska icke-biologiska mammor kände sig inkluderad och accepterad i vården.
Dahl Spidsberg-Bente & Sörlie Venke (2011)	<i>An expression of love-midwives' experiences in the encounter</i>	Syftet är att beskriva barnmorskans upplevelser och erfarenheter att vårdahomosexuella kvinnor,	En kvalitativ studie med intervjuer influerade av Ricoeurs hermeneutiska-	En studie som visar att det behövs mera information åt barnmorskor hur man beaktar vården av homosexuella. De är relativt nöjda, men

	<i>with lesbian women and their partners</i>	samt att lära andra och förbättra vården för denna minoritet.	fenomenologiska metod.	anser att det behövs mera kunskap inom området. Mottagandet av denna kunskap är individuellt beroende på tidigare erfarenheter, kultur, utbildning samt eventuell homofobi.
Erlandsson Kerstin, Linder Hanna & Haggström-Nordin Elisabet (2010)	<i>Experiences of gay women during their partner's pregnancy and childbirth</i>	Syftet med studien är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser under partnerns graviditet, förlossning och postpartum tid.	kvalitativ studie där sex icke-biologiskammor intervjuades mellan 6v och tre år efter födseln. Intervjuen analyserades med innehållsanalys	Den icke-biologiska mammans upplevelse hur de blir beaktade vid vårdandet av den gravida. De vill bli sedda som en lika förälder och ser sig också som mamma. Viktigt från vårdares sida att involvera dem i vården tillsammans med den gravida.
Pharris Angela, Bucchio Justin, Dotson Carmelita & Davidson Wanda (2016).	<i>Supporting Lesbian Couples During Pregnancy</i>	De som lär ut om förlossning behöver se till att ta upp frågor som kan komma angående ett lesbiskt par som kommer för att föda.	5 vetenskapliga artiklar	Alla först föderskor behöver få information om graviditet och förlossning. En vårdare behöver bl.a fråga vilken benämning de vill att barnet ska kalla dem. Vårdare ska ha stort ordföråd.
Röndahl Gerd, Bruhner Elisabeth & Lindhe Jenny (2009)	<i>Heteronormative communication with lesbian families in antenatal care, childbirth and postnatal care</i>	Syftet med studien är att beskriva lesbiska föräldrars upplevelser om prepartum vård, förlossning och postpartum vård.	En kvalitativ studie där tio mödrar var av åtta som var just då i relation med en annan kvinna intervjuades. Detta 2008 i Sverige.	De flesta deltagare i studien hade positiva upplevelser medan de också påstod att fokuset inte alltid var på graviditeten. Även att inget föräldraskap kurs blivit erbjuden. Det rekommenderades att det med lesbiska föräldrar skulle ordnas egen kurs för dem med samma upplevelser

<p>Werner Caroline &Westersta Anna (2008)</p>	<p><i>Donor inseminati on and parenting: Concerns and strategies of lesbian couples. A review of internatio nal studies</i></p>	<p>Syftet är att få fram oron och de strategier ett lesbiskt par har vid insemination och föräldraskap.</p>	<p>Kvalitativ innehållsanalys av 28 artiklar, 2 böcker. Även enskilda och grupp intervjuer gjordes till studien.</p>	<p>Den gravida ansåg det vara viktigt att vårdarna visste att hennes partner sågs som en förälder. Det var vanligt att den andra modern senare skaffade ett barn.</p>
<p>Wojnar Danuta. M & Katzenmeyer Amy (2013)</p>	<p><i>Experiences of Preconception, Pregnancy , and new Motherhood for Lesbian Nonbiological Mother</i></p>	<p>Syftet är att förmedla kunskap om hur homosexuella kvinnor upplever sig mottagna inom vården i samband med graviditeten och hur det är att vara den andra partnern</p>	<p>Det är en kvalitativ studie med intervjuer som datainsamlingsmetod</p>	<p>En studie där homosexuella kvinnor berättar hur de känner sig bemötta inom vården, vilka problem som stöts på vid planeringen av graviditet. Det uppstår en hel del jämförelser mellan homo- och heterosexuella. Mer kunskap behövs till arbetsplatsen.</p>

Bilaga 3.

Intervjuinbjudan

Vi är tre barnmorskestuderande från Yrkeshögskolan Novia. Vi håller nu på att skriva vårt *examensarbete "Mamma mamma barn"- den icke biologiska mammans upplevelser av att gå bredvid graviditeten*". Nu söker vi informanter som är villiga att ställa upp på intervju. Passar du in på rollen av en icke biologisk mamma och vill dela med dig om din upplevelse att gå bredvid graviditeten så tag gärna kontakt. Alla svar behandlas konfidentiellt.

Kontaktuppgifter:

Josefine.brannkarr@edu.novia.fi

Ida.kotka@edu.novia.fi

Heidi Sandkulla mobil:

Vår handledare: Eva Matintupa, tel. _____, eva.matintupa@novia.fi

Tervetuloa haastatteluun

Me olemme kolme kättilöopiskelijaa Novian ammattikorkeakoulusta. Me kirjoitamme meidän opinnäytetyömme *"Äiti äiti lapsi- äiti joka ei ollut raskaana mutta oli raskauden aikana parisuhteessa"*. Nyt haemme henkilöitä haastateltavaksi. Jos olet äiti, mutta et ole biologinen äiti lapsillesi, ja olit parisuhteessa raskauden aikana ja jos haluat jakaa kokemuksiasi raskaudesta, ota mielellään yhteyttä! Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti!

Yhteystiedot: Josefine.brannkarr@edu.novia.fi

Ida.kotka@edu.novia.fi

Heidi Sandkulla puh:

Ohjaajamme: Eva Matintupa puh: _____ eva.matintupa@novia.fi

Bilaga 4

Samtyckesbrev

Detta brev beskriver vårt etiska ställningstagande beträffande insamling av information. Du har när som helst rätt att avbryta intervjun och därmed avsluta ditt deltagande av studien. Allt är alltså frivilligt. Den beräknade tiden för intervjun är 60 - 90 minuter. Intervjun bandas och transkriberas därefter. Materialet som samlas in behandlas konfidentiellt och er anonymitet garanteras. När studien är klar, förstörs allt material som samlats in.

Intervjuguide

Hur upplever den icke biologiska mamman graviditeten i ett homosexuellt parförhållande?

Tema 1 Längtan efter familj

Kan ni berätta om när tanken på att bilda familj kom?

Kan ni berätta om hur ni planerade ert familjeliv?

Tema 2 Familjens tillblivelse

Kan ni berätta om graviditeten, hur ni blev gravida och hur valet av biologisk mamma gjordes, var det givet vem som skulle föda barnet?

Kan ni berätta om graviditeten, lätt-svår, gemensam – ensam (processen), prova många gånger, gick det lätt att bli graviditeten? Fick ni stöd?

Kan ni berätta om partners roll under graviditeten och vid förlossningen

Kan ni berätta om hur ni upplevde moderskapet innan barnet blev fött? Hur kändes det att bli mamma? Kände du dig som mamma?

Kan ni berätta om anknytningen till barnet under graviditeten, speciellt med tanke på partners upplevelse. Hur anknöt du dig till fostret, din relation till fostret?

Kan ni berätta om er familj, kallas ni bägge mamma eller om barnen har annan benämning på parterna?

Tema 3 Samhällets stöd – icke stöd

Kan ni berätta om bemötande på rådgivningen, speciellt med tanke på partners upplevelse

Kan ni berätta om förlossningen, speciellt med tanke på partners upplevelse

Kan ni berätta om samhällets bemötande av er som familj och speciellt med tanke på partnern

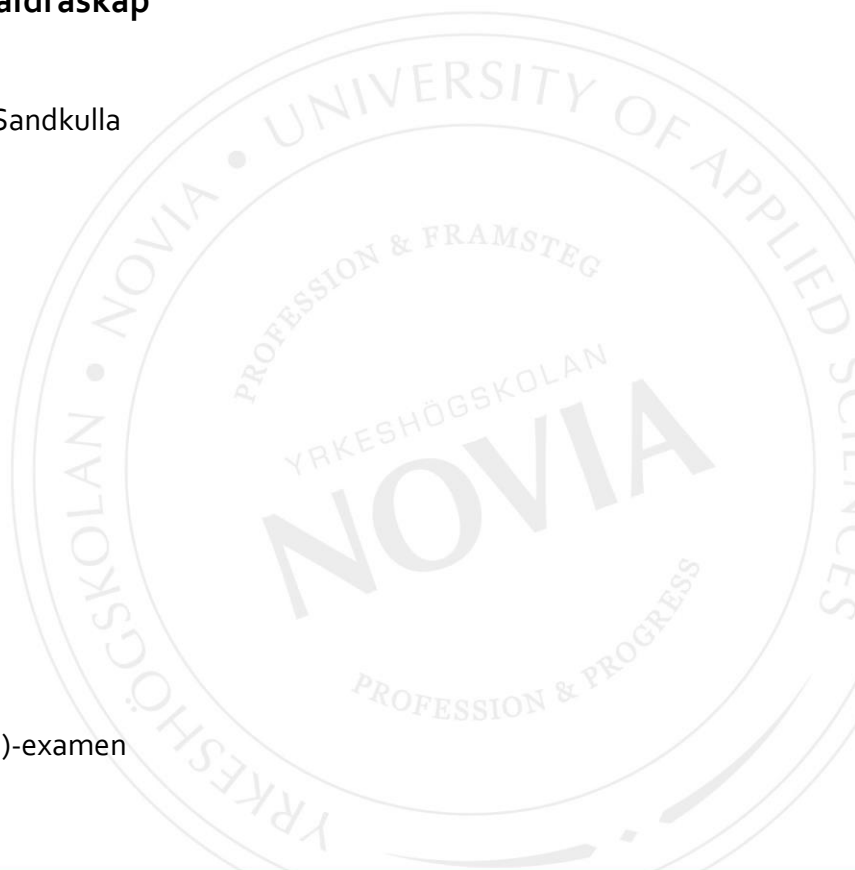
Har ni något utöver detta som ni vill berätta om?

Den tunga vägen till juridisk förälder för dem som är en minoritet

- En kvalitativ studie av den icke-biologiska mammans upplevelser av processerna i samband med föräldraskap

Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla

Utvecklingsarbete för barnmorska (YH)-examen
Utbildning till barnmorska
Vasa 2017

UTVECKLINGSSARBETE

Författare: Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla
Utbildning och ort: Barnmorska, Vasa
Handledare: Eva Matintupa

Titel: Den tunga vägen till juridisk förälder för dem som är en minoritet

- En kvalitativ studie av den icke-biologiska mammans upplevelser av processerna i samband med föräldraskap

---

Datum: 22.11.2017 Sidantal: 19 Bilagor: 0

Abstrakt

Syftet med studien är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av föräldraskap i ett homosexuellt parförhållande. Frågeställningarna som använts är hur upplever den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande bemötandet av människor i samhället, adoptionsprocessen och heteronormativa blanketter. Eftersom att det insamlade materialet i examensarbetet var digert, kände skribenterna ett behov av att fortsätta studien med inriktning på föräldraskap. Skribenterna står för rättvisa och jämlikhet och vill föra vidare den information som erhålls angående den icke-biologiska mammans roll i samhället.

Metoden som använts är kvalitativ. Katie Erikssons begrepp: Den lidande människan (1994) och Vårdrelation (1979) har använts för att reflektera till de icke-biologiska mammornas upplevelser tillsammans med tidigare forskningar.

Studiens resultat är uppdelat i tre kategorier: Att vara minoritet i samhället, Den tunga vägen till juridisk förälder och Små ord men ack så viktiga. I resultatet framkom det att informanterna i allmänhet upplevde sig ha blivit bra bemötta, men även påträffat negativt bemötande. Adoptionsprocessen och blanketterna upplevdes främst negativt samt mycket heteronormativa.

Språk: svenska Nyckelord: Icke-biologisk mamma, föräldraskap, bemötande, upplevelser, intern adoption, Eriksson

---

KEHITTÄMISTYÖ

Tekijät: Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla
Koulutus ja paikkakunta: Kätilö, Vaasa
Ohjaaja: Eva Matintupa

Nimike: Vähemmistöön kuuluvan vanhemman rankka tie juriidiseksi vanhemmaksi
- Laadullinen tutkinto ei-biologisen äidin kokemuksista liittyen vanhemmuuteen

---

Päivämäärä: 22.11.2017   **Sivumäärä:** 19   **Liitteet:** 0

Tiivistelmä

Tutkielman tarkoitus on kuvata ei-biologisen äidin kokemuksia vanhemmuudesta homoseksuaalisessa parisuhteessa. Tutkielman kysymys kuuluu: miten ei biologisen äidin homoseksuaalisessa parisuhteessa kokee yhteiskunnan ihmisten kohtaaminen, adoptioprosessin sekä heteronormatiivisia lomakkeita. Koska lopputyön kerätty materiaali oli laaja, kirjailijat päättivät jatkaessaan tutkintoa keskittyä vanhemmuuteen. Oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon takia kirjailijat haluavat jakaa tietoa eteenpäin.

Kirjailijat ovat valinneet tekevänsä kvalitatiivisen tutkielman. Kirjailijat ovat käyttäneet Katie Erikssonin termit: Den lidande människan (1994) ja Vårdrelation (1979), sekä aiempia tutkimuksia jotka viittaavat ei-biologisten äitien kokemuksiin.

Tutkinnosta löytyy kolme kategoria: Olla yhteiskunnassa vähemmistöä, Rankka tie tulla juriidiseksi vanhemmaksi sekä Pienet mutta tärkeät sanat. Ei-biologiset äidit kokivat, että kohtaaminen yleensä on ollut hyvä. Adoptioprosessilta sekä lomakkeista tulivat esiin negatiiviset kokemukset.

Kieli: ruotsi   **Avainsanat:** Ei-biologinen äiti, vanhemmuus, kohtaaminen, kokemuksia, sisäinen adoptio, Eriksson

---

DEVELOPMENT PROJECT

Authors: Josefine Brännkärr, Ida Kotka & Heidi Sandkulla
Degree Programme: Midwife, Vaasa
Supervisor: Eva Matintupa

Title: The difficult way to become a legal parent for them who are a minority
- A qualitative study of the co-mother's experiences about processes to achieve parenthood

---

Date: 22.11.2017   Number of pages: 19   Appendices: 0

Summary

The purpose of the study is to describe the co-mother's experiences of parenthood in a homosexual relationship. The research questions in the study are: how does the co-mother in a homosexual relationship experience the response from humans in society, the adoption process and heteronormative forms. Because the collected data in master thesis resulted in a large amount of material, the writers wanted to continue the study with parenthood as the main subject. The writers stand for justice and equality, and therefore passing on the information about the co-mother's role to the society.

The method that is used in the study is qualitative. Erikssons concepts: Den lidande människan (1994) and Vårdrelation (1979) have been used to reflect on the co-mother's experiences together with previous researches.

The result in the study are classified in to three different categories: To be a minority, The difficult way to become a legal parent and Small but important words. The result showed that the informants generally experienced positive response, but also had encountered negative response. The informants experienced the intern adoption process and the forms mainly as negative and very heteronormative.

Language: Swedish   Key words: Co-mother, parenthood, response, experiences, intern adoption, Eriksson

---

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och frågeställning.....	2
3	Teoretiska utgångspunkter	2
3.1	Vårdrelation	2
3.2	Den lidande människan	3
3.3	Lidande kan lindras	3
4	Bakgrund	4
5	Tidigare forskning.....	6
5.1	Upplevelsen av att vara annorlunda	6
5.2	Diskriminering	6
5.3	Etiskt vårdande	7
6	Metod	8
7	Resultatredovisning.....	9
7.1	Att vara minoritet i samhället	9
7.1.1	Positivt bemötande inom vården	9
7.1.2	Negativt bemötande inom vården	10
7.1.3	Positivt bemötande av människor i samhället.....	11
7.1.4	Negativt bemötande av människor i samhället	11
7.2	Den tunga vägen till juridisk förälder.....	12
7.3	Små ord med ack så viktiga	13
8	Diskussion	14
8.1	Resultatdiskussion.....	14
8.1.1	Resultat av Att vara minoritet i samhället.....	14
8.1.2	Resultat av Den tunga vägen till juridisk förälder	16
8.1.3	Resultat av Små ord men ack så viktiga.....	16
8.2	Metoddiskussion.....	17
8.3	Slutledning.....	18
	Källförteckning	20

It always says 'father' on all the papers, so we cross it out and write 'mother' instead, but we do note it, we do...

(Röndahl, Bruhner och Lindhe 2009, 2341)

1 Inledning

Ett homosexuellt lesbiskt par som bildat familj består av två mammor, varav en är biologisk mamma och den andra är icke-biologisk. Skribenterna är medvetna om att hela familjen påverkas av upplevelserna av föräldraskap, men har i utvecklingsarbetet valt att fokusera på den icke-biologiska mammans upplevelser.

Utvecklingsarbetet är en fortsättning på examensarbetet ”Mamma mamma barn -En kvalitativ studie om den icke-biologiska mammans upplevelser om att bli mamma i ett homosexuellt parförhållande “(Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017). Intervjuerna i examensarbetet gav mera respons än väntat och därför valde skribenterna att fortsätta med studien genom att göra ett utvecklingsarbete. I utvecklingsarbetet presenteras resultatet av adoptionsprocessen och heteronormativa blanketter, som informanterna ansåg vara viktiga diskussionsämnen. Ämnet bemötande hade skribenterna med från första början på intervjuguiden. Kategorin sparades till utvecklingsarbetet på grund av samhörigheten med adoptionsprocessen och heteronormativa blanketter. Informanternas åsikter fick skribenterna att upptäcka problemsituationer samt deras betydelse, för den icke-biologiska mamman. Situationer som internadoption, bemötande och ifyllande av olika blanketter, har till viss mån varit problematiska för informanterna. Skribenterna valde därför att presentera de tre kategorierna i sitt utvecklingsarbete. Skribenterna önskar att studien når ut till så många som möjligt för att få ett mindre heteronormativt samhälle.

2 Syfte och frågeställning

Syftet med utvecklingsarbetet är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av föräldraskap i ett homosexuellt parförhållande. Frågeställningen i studien är:

Hur upplever den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande

- Bemötandet av människor i samhället
- Adoptionsprocessen
- Heteronormativa blanketter

3 Teoretiska utgångspunkter

Skribenterna kommer att använda begreppen “vårdlidande” (Eriksson 1979) och “Den lidande människan” (Eriksson 1994). Informanterna anses ha upplevt lidande under processen att bli juridisk förälder, i samband med heteronormativa blanketter samt när de stött på negativt bemötande. Därför valdes vårdlidande och den lidande människan som begrepp.

3.1 Vårdrelation

Skribenterna kommer att använda sig av Erikssons definition på “Vårdrelationen” (1979). Vårdrelationen är grunden i vårdprocessen och bildas av relationen mellan patienten och vårdaren. Relationen till vårdaren är viktig för patienten, så att hon kan få uttrycka sina problem, behov och begär. Vårdaren ska fungera som stödande lyssnare samt låta patienten leda samtalet, vilket stöder patientens hälsa och har en positiv inverkan på deras relation. Eriksson poängterar att ett vårdförhållande ska vara professionellt, baserat på kunskap och vårdetiska handlingar. En förutsättning för en fungerande vårdprocess är en bra vårdrelation, menar Eriksson. (Eriksson 2014, 55–56).

3.2 Den lidande människan

Eriksson (1994) har beskrivit lidandet inom vården, hur och varför lidandet uppstår. Vårdarens uppgift är att minska och lindra en människas lidande. Enligt Eriksson kan vården idag resultera i att orsaka mera lidande än det lindrar. Lidandet inom vården kan delas in i tre kategorier; sjukdomslidande, vårdlidande samt livslidande. Skribenterna anser att vårdlidandet tangerar studien.

Vårdlidandet kan delas in i fyra underkategorier; kränkning av patientens värdighet, fördömelse och straff, maktutövning samt utebliven vård. (Eriksson 1994, 77–78, 81–82). Kränkning av patientens värdighet är den vanligaste formen av lidande inom vården. Att kränka en patient innebär att patientens värdighet av att vara en människa fråntas. Kränkning kan ske som en direkt eller konkret handling, till exempel vid intima och personliga vårdåtgärder. En abstrakt kränkning innebär att en patient kan känna sig utfrysad och att hon inte får ta den plats hon vill. Den främsta uppgiften som vårdare är att se till att patienten under inga omständigheter blir kränkt. (Eriksson 1994, 82–83).

Fördömelse och straff har ett stort samband med kategorin kränkning av patientens värdighet. Vårdaren har ofta förutfattade meningar gentemot patienten som synliggörs i vården. En vårdare målar alltid upp sin egen bild av den "ideala" patienten, vilket kan resultera i att patienten som inte passar in på den "ideala" patienten, kan uppleva sig bli felbehandlad. Fördömelse och straff går ofta hand i hand, vårdaren kan t.ex. straffa en patient genom att ge dålig vård eller ignorera patientens behov. (Eriksson 1994, 85–86).

Maktutövning kan vara att inte ta patientens behov på allvar eller att tvinga patienten till något hon inte vill. Vårdaren fråntar då patienten hennes rätt att vara patient. Utebliven vård eller ingen vård alls kan bero på vårdarens oförmåga att bedöma patientens behov. Slarv och vanvård räknas t.ex. som utebliven vård. Människans värdighet kränks ifall vården uteblir. (Eriksson 1994, 87–88).

3.3 Lidande kan lindras

Eriksson betonar att en vårdare inte får kränka en patients värdighet, vårdaren ska inte fördöma patienten eller utesluta den vård som patienten behöver. Genom att vårdaren ger jämlik samt professionell vård, lindrar det patientens lidande. Att samtala, uppmuntra, stödja samt vara där för patienten, kan upplevas som lindrande av lidandet hos patienten. (Eriksson 1994, 90–91).

4 Bakgrund

Skribenterna har i sitt examensarbete "Mamma mamma barn" (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017, 6–7) beskrivit samt belyst olika begrepp för att öka läsarens förståelse för den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande. I bakgrunden beskrivs finländska lagar som tangerar homosexuella par. Äktenskapslagen (1929/234) och lagen om registrerat partnerskap (2001/950), innebär att homosexuella par tidigare inte kunnat gifta sig, utan har istället registrerat sitt partnerskap. Sedan mars år 2017 (2016/249) har en uppdatering av lagen trätt i kraft, vilket nu möjliggör att homosexuella par kan gifta sig borgerligt (§1a).

I examensarbetet förklaras olika begrepp som t.ex. homosexualitet och lesbisk samt vad en regnbågsfamilj innebär. Skribenterna anser att begreppen även berör utvecklingsarbetet. (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017, 9).

Utöver tidigare begrepp och information kommer skribenterna att ytterligare förklara begrepp som tangerar utvecklingsarbetet. Diskriminering, heteronormativt samhälle, blanketter, jämställdhet samt intern adoption är ämnen som är relevanta för utvecklingsarbetet.

Diskriminering

Om en person särbehandlas jämfört med en annan person i samma situation kallas det diskriminering. Orsaker till diskriminering kan till exempel vara sexualitet, religion, hudfärg eller språk. Att skapa en fientlig, hotfull, förödmjukande eller nedsättande atmosfär hör under diskriminering. Ifall en person tvingar en annan person att utföra en diskriminerande handling, är det också diskriminering. (City of Helsinki 2017). Könsdiskriminering betyder att en person upplever sig diskriminerad på grund av sitt kön. Trakasserier och ofredanden som är grundade på en persons kön hör till könsdiskriminering. (THL 2017). Enligt diskrimineringslagen (2014/1325) är det förbjudet att diskriminera någon annan, lagen tangerar ovanstående exempel (8§).

Heteronormativ

Normen i samhället är att det finns två kön, kvinna och man, där det förväntas att de ska attraheras av varandra. Det gör att tanken i samhället är heteronormativ, det normala. Det betyder att de som inte följer denna norm anses vara annorlunda. (THL 2017).

Blanketter

Skribenterna har sökt olika blanketter som berör blivande föräldrar för att kunna jämföra dem med vad informanterna upplevt. Blanketter som skribenterna kommit i kontakt med är: Kraftresurser i vardagen hos familjer som väntar barn, Förhandsuppgifter för mödrapolikliniken, Förhandsuppgifter till rådgivningen, Faderskaps erkännande samt Vi väntar barn (THL 2016). Samtliga blanketter och informationshäftet riktas till mamman och pappan, vilket påvisar att de fortfarande är heteronormativa. Skribenterna valde att inte ta med blanketterna som bilagor för att inte peka ut ett visst sjukhusdistrikt. Informanterna har upplevt heteronormativa blanketter, men det är nödvändigtvis inte de blanketter som skribenterna kommit i kontakt med.

Enligt FPA ska den icke-biologiska mamman söka om faderskapspenning trots att hon inte är någon pappa. Däremot är t.ex. ansökningsblanketten om barnbidrag ändrad så att den är mera jämställd. (FPA 2017).

Jämställdhet

Enligt Nationalencyklopedin (2017) beskrivs jämställdhet på följande sätt; "jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet.". Jämställdhet går att kategorisera i två kategorier, formell jämställdhet och reell jämställdhet. Formell jämställdhet berör lika rättigheter, icke-diskriminering samt lika bemötande. Medan reell jämställdhet omfattar att uttrycka jämställdhet i konkreta handlingar. Jämlikheten i samhället påverkas negativt ifall ojämlikheter förekommer, därför betonas vikten i att kontinuerligt främja jämställdheten. (THL 2017).

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (1986/609) betonar att diskriminering ska förebyggas och jämställdheten främjas. Förebyggandet av diskriminering p.g.a. könsuttryck eller könsidentitet hör även till jämställdhetslagen (1§).

Intern adoption

Intern adoption har tidigare beskrivits i examensarbetet (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017, 7). Skribenterna anser att det är ytterst relevant att bekanta sig med begreppet i examensarbetet.

5 Tidigare forskning

I kapitlet tidigare forskning presenteras vetenskapliga artiklar, vilka tangerar studiens ämne. Kapitlet är indelat i olika underkapitel på basen av artiklarnas innehåll. Upplevelsen av att vara annorlunda, Diskriminering och Etiskt vårdande är underrubrikerna till de olika underkapitlen.

5.1 Upplevelsen av att vara annorlunda

Wojnar och Katzenmeyer (2014, 53, 59) beskriver i sin artikel den icke-biologiska mammans upplevelse kring graviditeten. Känslorna som ofta uppstod var känslan av att vara annorlunda, osynlig eller isolerad vid övergången till föräldraskap. För en del av de icke-biologiska mammorna var känslan av att vara annorlunda en gammal upplevelse som funnits med redan innan de bestämt sig för att bilda familj. En mamma berättade att hon kände att hon bör vara perfekt eftersom att hon var annorlunda. Hon kände rädsla inför vårdpersonalens åsikter ifall de skulle klaga på ett samkönat förhållande och att det inte var bra att de skulle ha barn tillsammans. Vårdaren bör vara medveten om den icke-biologiska mammans känslor samt att upplevelsen av graviditet och föräldraskap skiljer sig från ett heterosexuellt par. Att verbalt bekräfta den icke-biologiska mamman som den andra föräldern, observera och besvara hennes behov eller oro samt involvera henne i vården av sin partner, är sådant som stärker vårdförhållandet och motarbetar känslan av att vara annorlunda.

Röndahl, Bruhner och Lindhe (2009, 2343) skriver i sin artikel att det historiskt sett varit mest vanligt att vårda ett heterosexuellt par när det gäller vården vid reproduktion. Största delen av artikelns informanter hade haft positiva erfarenheter av vård möten. Mammornas önskan var att de skulle bli behandlade som vilken annan gravid kvinna som helst. Det är viktigt att vårdpersonal är medveten om andra familjekonstellationer och inte tar för givet att alla är heterosexuella.

5.2 Diskriminering

Irwin skriver i sin artikel (2007, 70, 72, 73, 75) att det fortfarande pågår diskriminering gentemot homosexuella i samhället. I artikeln framkom det att homosexuella stött på heterosexism inom vården, patienterna hade bl.a. behövt fylla i papper som var heterosexistisk baserade. Det finns forskning som påvisat att homosexuella undviker att söka vård t.ex. p.g.a. tidigare negativa erfarenheter, diskriminering samt fördomar. I artikeln

poängterades det att det finns forskning som påvisar att samhället blivit mera toleranta mot homosexuella de senaste decennierna. I slutledning skriver Irwin att homosexuella inte vill ha några skilda rättigheter, utan de vill ha lika rättigheter som andra i samhället.

5.3 Etiskt vårdande

Näsman, Lindholm och Eriksson (2008, 51–52) skriver i sin artikel hur kliniskt verksamma vårdare tänker etiskt samt vad etiskt vårdande är. Forskarna i artikeln menar att etiskt vårdande kännetecknas av ansvar, bekräftelse, värdighet, rättvisa, ärlighet och tillgänglighet. Vårdarna har själva beskrivit etiskt vårdande med ord som t.ex. respekt, hänsyn, vilja att lindra patientens lidande, kunskap, lyssna, medlidande samt förtroende. En av deltagarna beskriver etiskt vårdande följaktligen: “Att som vårdare låta sig beröras/vidröras. Att som vårdare vara uppmärksam och lyhörd. Att som vårdare inte kränka den andras värdighet/helighet utan beskydda mot kränkning. Att som vårdare bemöta den andra varsamt, beskydda integriteten (orördhetszon) “. Näsman et.al. betonar vikten av att alla vårdare har en gemensam linje att följa och att egna åsikter samt meningsskiljaktigheter inte ska synas utåt till patienten och anhöriga.

Enligt Dahl Spidsberg och Sørli (2011, 801–803) beskriver barnmorskan det homosexuella paret som mycket starkt, omtänksamt och kärleksfullt. Barnmorskan poängterar även att egenskaperna samtidigt gör dem väldigt sårbara. Därför betonar artikeln betydelsen av att barnmorskan varken visar sina egna åsikter eller kulturella drag och framförallt inte under den icke-verbala kommunikationen. Barnmorskan bör även vara medveten om den icke-biologiska mammans behov och roll i förhållandet samt att deras situation är annorlunda jämfört med pappor i heterosexuella förhållanden. En del av barnmorskorna anser att de inte haft några svårigheter att vårda lesbiska par, men har upplevt att en del av paren sedan tidigare haft negativa erfarenheter från vården. Andra barnmorskor har upplevt brist på kunskap om den icke-biologiska mammans roll och behov, vilket gjorde att de var mera tillbakadragna samt rädda för att ställa oartiga frågor. Homosexuella anser att det är bättre med jämlik och professionell vård, än att vårdarna försöker hitta på mera könsneutrala ord under kommunikationen.

Hammond skriver i sin artikel (2014, 496–499) om homosexuellas upplevelser av mödrahälsovården. Hammond anser att de flesta homosexuella mammor blir bra bemötta och får neutral professionell vård, även om det fortfarande finns homofobi bland vårdarna. Vårdpersonalen bör upplysas eller utbildas om homosexualitet samt vad som bör beaktas vid

vården av homosexuella för att förbättra vårdkvaliteten. Homosexuella möter andra problemsituationer i vården jämfört med heterosexuella par, därför bör vårdaren vara insatt för att kunna bemöta och vårda på bästa sätt. Att vårdaren är avslappnad och intresserad av den unika situationen, har anständig humor och ger sensitiv respons åt patienten främjar vårdförhållandet. Bristande ögonkontakt, olämpliga frågor som gynnar eget intresse samt att benämna den icke-biologiska mamman till pappan har däremot motsatt effekt. Det upplevs som kränkande och att de blivit illa bemött. Hammond har i sina slutsatser skrivit att neutrala patientjournaler för homosexuella samt riktlinjer hur vård ska ges, ökar professionaliteten och neutraliteten inför ett homosexuellt par. Homosexuella önskar bli behandlade som alla andra, men speciellt med tanke på sin specifika situation.

Pharris, Bucchio, Dotson och Davidson (2016, 23–24) skriver i sin artikel om hur vårdarens ordförråd påverkar henne samt hur hon delar med sig av sina tankar och åsikter om sig själva samt om andra. Att ha ett stort ordförråd är viktigt för vårdpersonalen som arbetar med homosexuella kvinnor som väntar barn. En vårdare ska kunna kommunicera på ett sätt som inte följer ett heteronormativt tänkande, dvs. använda ett neutralt språk samt förstå olika familjesystem. Pharris et. al. belyser vikten av att kommunicera på ett sätt som inkluderar båda parterna. Därför är det viktigt att kritiskt se över program, material och formulär så att de är gjorda på ett neutralt sätt som inkluderar lesbiska par.

I Cherguit, Burns, Pettle och Taskers artikel (2012, 1276) framkommer det att en strukturell förändring inom mödrarådgivningen skulle innebära främjande av den icke-biologiska mammans upplevelser av att vara inkluderad i vården. Att t.ex. ha ifyllningsblanketter som inte är heteronormativa skulle vara en positiv förändring. I resultatet lyfts det fram vikten av hur vårdaren bidrar till den icke-biologiska mammans erfarenheter och utveckling av föräldraidentiteten. Vårdaren kan t.ex. fråga direkta frågor som angår familjekonstellationen, vilket främjar den icke-biologiska mammans identitet.

6 Metod

Metoden vid insamlingen av datamaterial är samma som i examensarbetet (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017, 18–22). Utvecklingsarbetet är en kvalitativ studie där informanterna är icke-biologiska mammor i ett homosexuellt parförhållande runtom i Finland. Datainsamlingsmetoden var intervjuer. Materialet som skribenterna fick vid intervjuerna

analyserades med kvalitativ innehållsanalys. Kapitlet metod kan läsas mera ingående i examensarbetet s. 18–22, för att få en mera specifik beskrivning. (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017).

7 Resultatredovisning

Som svar på studiens frågeställningar fick vi huvudkategorierna: Att vara minoritet i samhället, Den tunga vägen till juridisk förälder och Små ord men ack så viktiga. Genom att dela upp materialet i Att vara minoritet i samhället, i underkategorier ger det bättre struktur och förståelse för mammans upplevelser. I de resterande två huvudkategorierna finns det inte några underkategorier, i och med att skribenterna anser att de inte går att kategorisera. I kategorierna och underkategorierna presenteras citat av informanterna i respektive kategori.

7.1 Att vara minoritet i samhället

Eftersom homosexuella är en minoritet i samhället (THL 2017) valde skribenterna att diskutera bemötande med informanterna. Informanterna fick fritt beskriva hur de har blivit bemötta av andra, med tanke på sin sexuella läggning och familjekonstellation. Under huvudkategorin Att vara minoritet i samhället finns underkategorierna: Positivt bemötande inom vården, Negativt bemötande inom vården, Positivt bemötande av människor i samhället samt Negativt bemötande av människor i samhället.

7.1.1 Positivt bemötande inom vården

Informanterna upplevde för det mesta att vårdarna utgick ifrån att de var ett par, och att det inte var en kompis som var med den gravida. Oftast så inkluderades den icke-biologiska mamman bra i vården. Ibland fick paret förklara sin situation vid vårdtillfällen, oftast den gången då vårdaren för första gången kom i kontakt med en regnbågsfamilj. Upplevelsen anses inte som negativ, utan de kände att de fick ge information om vad en regnbågsfamilj är. En del av informanterna ansåg att vårdarna var medvetna om vad en regnbågsfamilj är, även om de inte stött på dem tidigare. För det mesta blev informanterna bemötta av professionella vårdare, de behandlade dem som vilket annat par som helst samt var nyfikna och tog reda på mer information om dem. Ibland märktes det tydligt på vårdarens attityd att de inte var bekväma med att vårda homosexuella kvinnliga par.

” Folk utgick från att vi var ett par, att jag var den där andra föräldern. Det var hemskt skönt,

jag behövde inte förklara mig att nej vi är tillsammans, jag är med här för att det också är mitt barn.”

”Men inte har jag på det sättet heller måste förklara för många, så någonstans verkar nog folk ändå veta och ha koll på saker, förstås under de här dagarna man är på sjukhus så vänjer sig folk/personalen där vid det där sjukhuset.”

”...nog märkte man förstås det att inte alla, alltså vissa tyckte att det var bra och spännande och intressant och vissa tyckte att det inte var alltså man kunde ana att om de inte tyckte att det var helt hoppsan hejsan men det var ändå väldigt professionellt...”

” Men det är ett väldigt positivt bemötande. Men det är ju klart att den där första gången kräver alltid det en liten förklaring.”

”Jag menar dom var ju helt superprofessionella. För dom var vi ju bara kunder alltså helt enkelt för dom så var det inte någon skillnad, att nu gör vi skillnad på folk. Utan det var bara kund nummer 1 eller kundnummer någonting.”

7.1.2 Negativt bemötande inom vården

En del av informanterna upplevde nervositet vid vårdsammanhang, ifall de skulle bemötas av vårdare med fördomar gentemot dem. Informanterna upplevde negativt bemötande och kände att vårdarna inte hade kunskap om deras situation. Vårdarna lyssnade inte på dem samt visade inte förståelse för dem. Informantens roll kunde bli bort glömd vid vårdsammanhang, hon upplevdes bli nonchalerad i flera olika situationer trots att även hon skulle bli mamma. En familj med tre föräldrar kunde uppfattas som något annorlunda, p.g.a. att de hade en annan familjekonstellation jämfört med kärnfamiljen. En del av informanterna nekades att få infertilitetsbehandling på grund av sin sexuella läggning. Andra informanterna kände sig utesluten i vården p.g.a. att fertilitetsklinikerna behandlade den biologiska mamman som en ensamstående kvinna. Fertilitetsklinikerna motiverade detta med att de inte ville behandla homosexuella kvinnliga par. Ifall kvinnorna ändå ville ha fertilitetsbehandling, var de tvungna att själva gå med på att behandlas som en ensamstående mamma, för att fertilitetsklinikerna skulle juridiskt sett ha ryggen fri.

”...ifall man råkar ha så att göra med en människa som kanske har fördomar eller är liksom. Ja som inte riktigt har kunskap och förståelse för samkönade par och så här så det är man alltid lite orolig...”

” ...men som sagt jag tyckte ju snarare att min roll blev ganska så där skymundan, skymundan sådär på rådgivningen som e på gott och ont.”

” Så det är viktigt att vara öppen för olika sorters familjer och dessutom i vår familj så är vi 3 föräldrar... den konstellationen är kanske lite svårt att förstå för folk ibland...”

” Så dom sa nu att nää dom har mycket kunder och nej dom kan inte och nej dom har ett principbeslut att de tar inte emot ett kvinnligt par och ensamstående kvinnor.”

”Men sådär officiellt var det så att min partner blev behandlad som om hon skulle ha varit en ensamstående kvinna helt enkelt. Dom måste juridiskt kunna, kunna försvara det på det sättet att om någon ställer dom till försvars så, så måste dom kunna säga att detta är en ensamstående kvinna som dom behandla.”

7.1.3 Positivt bemötande av människor i samhället

Informanterna upplevde att människor i samhället idag är mera toleranta och förstående än vad de förväntat sig. Att personer på gatan skulle ha kastat ur sig elaka kommentarer, ansikte mot ansikte, är mycket ovanligt. Informanterna har oftast blivit bemötta med öppenhet, nyfikenhet och positivitet. Personer har frågat om deras livssituation och informanterna har upplevt det som positivt samt varit villiga att öppet berätta om sin livssituation. Även om de fått utstå allmänhetens nyfikenhet, har de inte upplevt det som något negativt. De flesta av informanterna har inte upplevt sig blivit ifrågasatta angående rollen som mamma eller deras familjekonstellation, båda parterna har blivit accepterade som föräldrar av människorna i samhället.

” ...ingen har aldrig kommit fram till mig och sagt att fy fan hur kan ni leva som ni gör? Eller på något vis med minner eller tecken visar att vi liksom inte skulle vara en familj. Det har aldrig hänt.”

”Jag har inte en enda gång upplevt att det skulle vara, att vi skulle uppfattas som konstiga på något sätt eller blivit illa behandlade.”

” Alltså dom flesta är ju väldigt nyfikna och på ett positivt sätt och vi försökte alltid säga att, att vi kan gärna berätta vad vi gjorde och hit och dit.”

” Ansikte mot ansikte så är det antagligen väldigt svårt att säga någonting rakt till ett barn eller till oss när man ser oss, vi är ju ändå någorlunda vanliga människor...”

” Så det upplevde jag nog aldrig som något problem, det ifrågasatte nog inte av någon heller. Det var inte någon som tyckte att ja men du är ju inte biologisk förälder till det här barnet, alltså du är inte förälder.”

7.1.4 Negativt bemötande av människor i samhället

Informanterna har stött på fientlighet i samhället. Oftast har detta skett med anonyma skrivelser i tidningarna, men en del av informanterna har blivit negativt bemötta och nedvärderade ansikte mot ansikte. Informanterna tror att negativiteten beror på fördomar samt brist på kunskap i samhället. Det var t.ex. mycket sårande för informanterna att inte bli bekräftad som mamma till sina barn av personer i samhället. Samhället har lite kunskap om hur de ska bemöta en regnbågsfamilj och ett kvinnligt par.

"Det som jag märkte var, det var ingen som ställde sig negativt mot mig men det var lite sådär frågande, det finns så lite information där ute."

"...det var faktiskt någonting sårande... Ja men du kan väl inte kalla dig för mamma, det var en beteckning för den biologiska mamman."

"Så vi har inte haft problem med det, men det var en sak som var mycket på tapeten just då. Att det förekom ju jättekorkade skrivelser i tidningarna och sådär. Folk hade åsikter om saker dom inte förstod någonting om."

"Alltså som sagt jag hade nog räknat med att vi skulle möta mycket mera direkt fientlighet, men det är mycket mera i anonyma sammanhang."

7.2 Den tunga vägen till juridisk förälder

För att bli juridisk förälder till barnet, bör den icke-biologiska mamman genomgå en lång och utdragen intern adoptionsprocess. Informanterna kände sig orättvist behandlade angående processen att bli juridisk förälder jämfört med ett heterosexuellt par i samma situation. I ett heterosexuellt par skulle mannen automatiskt bli juridisk förälder till barnet genom att underteckna blanketten angående faderskaps erkännande. Under den interna adoptionen upplevdes det kränkande när personer kom hem till familjen och utvärderade om den icke-biologiska mamman var kapabel att ta hand om barnet, vilket aldrig skulle ha förekommit ifall de varit ett heterosexuellt par. För familje-ombudsmannen var det viktigt att den icke-biologiska mamman var hemma med barnet för att främja anknytningen. Informanterna anser att adoptivbarn generellt sett alltid har fler än två föräldrar, de biologiska föräldrarna samt adoptivföräldrarna. Informanterna ifrågasätter hur deras situation skiljer sig från andra adoptivföräldrars situation. Vad är det för skillnad med att ett heteropar adopterar någon annans barn jämfört med att den icke-biologiska mamman adopterar sitt partners barn?

"En kvinna och en man adopterar ett barn då har det barnet i princip fyra föräldrar... Dom har biologiska föräldrar och så har dom adoptivföräldrarna, vad är det då som skiljer det från vår situation."

"...det tog 3 månader av vårt andra barns liv innan jag hade adopterat honom för att vi hade gått igenom den här adoptionsprocessen."

"Skulle jag ha varit en heterokarl gift i ett samboförhållande med X, ingen människa skulle ha brytt sig om att komma hem till oss och kolla hur den här karln sköter barnet."

"För att jag ska kunna adoptera vad jag anser är mina barn. Så måste det komma två personer hem till oss efter att barnet är fött. Dom kommer från det här, det är barnombudsmannen plus en till då som kommer hem till oss för att se hur jag hanterar barnet. Så gör dom ett utlåtande på basen av det här besöket. Är jag kapabel att ta hand om det här barnet eller inte."

"...man blir inte automatiskt juridisk förälder till barnet när det har fötts. Om jag skulle vara en man skulle jag automatiskt ha antecknats som juridisk förälder till barnet även om det inte skulle ha varit mina spermier, utan donerade spermier."

"I många fall jobbar mannen och mamman är hemma med barnet... Men för dom var det viktigt att jag skulle vara hemma med barnet och inte på jobb för annars kan jag ju inte binda mig till barnet."

7.3 Små ord med ack så viktiga

Generellt sett var informanterna missnöjda med blanketter, informationsblanketter och andra juridiska dilemman för homosexuella par. Olika blanketter som fanns på BB och rådgivningarna, som informanterna kom i kontakt med samt eventuellt skulle fylla i, var oftast heteronormativa. I blanketterna användes ofta benämningen "mamma" och "pappa" i stället för någon mera neutral benämning som mamma och partner, den andra föräldern, eller vårdnadshavare. Blanketterna upplevdes därför som kränkande och förolämpande för informanterna. Informanterna ansåg att blanketterna var föråldrade och agerade med att själva ersätta benämningen pappa med att skriva in den andra föräldern eller partnern. Informanterna var tvungna att vara på pappaledighet efter att barnet var fött, de önskade att det hade varit en mera neutral benämning. I Finland tillåts det inte att använda samma efternamn i ett registrerat parförhållande, detta är något som informanterna tycker är orättvist.

"Om man lever i ett registrerat partnerskap så får man inte ta varandras namn. Det var en sak som inte våra kära myndigheter gick med på att få med i partnerskapslagen. Vem det skulle störa om vi skulle heta samma sak det förstår jag inte."

"Där hade man ju önska att dom blanketterna hade varit helt neutrala, "vårdnadshavare" till exempel. Skriv något neutralt som inte definierar personen."

"Det enda som jag i något skede tänkte på både på rådgivningen och sedan på BB att när det finns sådana där anslagstavlor med olika sorters infolappar på så står det alltid på det om pappan att det, sådana där infolappar, vad det nu sedan kan handla om så pratas det alltid om barnets pappa att då man egentligen med väldigt enkla medel bara skulle kunna ändra det till den andra föräldern eller något annat."

"Det finns inga blanketter heller när det kommer hem från Kela och alla möjliga instanser så finns det inga blanketter, där man kan kryssa i t.ex. partnern eller andra föräldern eller något annat. Utan det är pappa och mamma."

"Dom blanketterna jaa. Dom borde ju ändras på.. Det är sällan.. Det står alltid ju "äiti ja isä". Då har vi alltid gjort på det sättet att att.. Vi har kryssat över "isä" och satt "förälder" på den raden då."

"Jo jag var på pappaledigt för det finns inget som heter föräldraledigt för partnern eller något liknande så det heter pappaledigt."

"...men man kan kanske bli lite förolämpad över att man är osynlig som den andra förälderns i.o.m att i allt material så utgås det alltid från att den andra förälder är en man."

8 Diskussion

I kapitlet diskussion presenteras resultatdiskussion, metoddiskussion och slutledning. Skribenterna har behandlat resultaten skilt för sig och speglat dem mot tidigare forskning samt teoretiska begrepp. I metoddiskussionen presenteras hur studien blivit gjord och den kritiska granskningen av metoden som använts. Slutledningen berättar om skribenterna uppnått syftet med studien.

8.1 Resultatdiskussion

I resultatdiskussionen behandlas resultaten skilt för varje kategori. Skribenterna belyser likheter samt olikheter mellan resultaten och tidigare forskning samt med teoretiska begrepp. Resultaten som presenteras nedan ska besvara studiens syfte. Syftet med utvecklingsarbetet är att beskriva den icke-biologiska mammans upplevelser av föräldraskap i ett homosexuellt parförhållande. Frågeställningarna som använts är hur upplever den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt parförhållande bemötandet av människor i samhället, adoptionsprocessen och heteronormativa blanketter.

8.1.1 Resultat av Att vara minoritet i samhället

I underkategorin **Positivt bemötande inom vården** framkom det tydligt att en del av informanterna upplevt sig inkluderade i vården samt att det var självklart för vårdaren att de var den andra föräldern. En del av informanterna ansåg att vårdarna var pålästa om homosexualitet och annorlunda familjekonstellationer. Att ställa frågor och visa intresse gällande familjesituationen, uppskattades av informanterna. Informanterna svarade gärna på frågor för att öka vetskapen hos vårdarna. Eriksson (2014, 55–56) poängterar betydelsen av vårdrelationen samt hur en bra vårdrelation upprätthålls mellan vårdaren och patienten. Vårdrelationen upplevdes för det mesta som bra, enligt informanterna, vilket styrker innebörden av Erikssons begrepp. Røndahl et. al. (2009, 2343) styrker vad informanterna sagt i sin artikel, vikten av vårdpersonalens kunskap om olika familjekonstellationer. Det framkom även i artikeln att majoriteten av homosexuella har positiv erfarenhet av vården. Hammond (2014, 496–499) bekräftar det Røndahl et. al. skriver i sin artikel samt anser att

vårdaren bör upplysas om homosexualitet för att trygga en professionell vård för homosexuella. Eriksson (1994, 90–91) beskriver hur vårdaren ska vårda för att lindra lidandet samt eliminera lidandet. Vårdarna har till stor del lyckats eliminera lidandet för de flesta informanter, vilket understryker att vårdandet baserats på Erikssons teoretiska begrepp. Näsman et. al. (2008, 51–52) menar att det är viktigt för alla vårdare att ha en gemensam vårdlinje, egna åsikter och meningsskiljaktigheter får inte synas utåt till patienten eller anhöriga. Det är viktigt med etiskt vårdande, Näsman et. al. beskriver vårdande etik som bekräftelse, ansvar, värdighet, rättvisa, ärlighet och tillgänglighet. En gemensam vårdlinje samt användning av etiskt vårdande bidrar till en positiv upplevelse i vårdsammanhang.

I underkategorin **Negativt bemötande inom vården** framkom det att en del av informanterna hade upplevt nervositet inför ett vårdbesök p.g.a. att de inte visste hur vårdaren skulle reagera på deras familjekonstellation. Ibland saknade vårdarna kunskap om regnbågsfamiljer, samt hade fördomar gentemot dem. En del av informanterna upplevde sig bli nonchalerad eller bortglömd i vårdsammanhang. I Wojnar och Katzenmeyers artikel (2014, 53,59) poängterades det att den icke-biologiska mamman ofta kände sig annorlunda, även en rädsla fanns bland mammorna att vårdpersonalen skulle uttrycka sig negativt gentemot homosexuella. Irwin (2007, 70,72,73,75) skriver att det ännu idag förekommer diskriminering mot homosexuella i samhället. Artikeln belyser även forskning som påvisar att tröskeln till att söka vård är högre för homosexuella, ifall de tidigare blivit utsatta för diskriminering eller fördomar. Eriksson (1994, 82–83, 85–88) skriver att vårdaren ofta har förutfattade meningar samt en egen bild av hur den ideala patienten ska vara. Ifall patienten avviker från den ideala patienten kan vården påverkas negativt. I Eriksson teoretiska begrepp poängteras att slarvig vård eller vanvård kan orsaka utebliven vård hos patienten, vilket kan upplevas som kränkande av människovärdet. Vården som Eriksson beskrivit överensstämmer med vården som en del av informanterna upplevt. Enligt Dahl Spidsberg och Sørli (2011, 101–103) artikel betonas betydelsen av barnmorskans kunskap samt åsikter. En del barnmorskor har okunskap om homosexuella par, vilket leder till att de är tillbakadragna och känner en rädsla för att ställa oartiga frågor. Okunskapen kan därför bidra till en negativ upplevelse av bemötande inom vården. Informanterna i skribenternas studie har blivit bemötta av vårdare med fördomar och okunskap.

I underkategorin **Positivt bemötande av människor i samhället** framkom det att samhället i dag är mera toleranta än vad som förväntas. Informanterna påträffar ofta positivitet, öppenhet och nyfikenhet i samhället. De flesta informanter har aldrig stött på någon form av

fientlighet, blivit ifrågasatta eller nonchalerade i samhället. Samhället har accepterat den icke-biologiska mamman som den andra föräldern. Irwin (2007, 70,72,73,75) poängterar i sin artikel att det finns forskning som tyder på att samhället idag har högre acceptans gentemot homosexuella. Enligt Finlands jämställdhetslag (1986/609) ska jämställdhet främjas och diskriminering förebyggas (§1). Lagen styrker forskningen som finns i Irwins artikel, jämställdhetsklyftan förbättras.

I underkategorin **Negativt bemötande av människor i samhället** framkom det att en del av informanterna har stött på fientlighet i samhället. De flesta negativa kommentarerna skrivs anonymt i tidningar, men en del har även fått höra något negativt ansikte mot ansikte. Informanterna tror att detta beror på okunskap bland invånarna gällande homosexuella och olika familjekonstellationer. Även Irwin (2007, 70,72,73,75) belyser i sin artikel att det fortfarande idag förekommer diskriminering och annat motstånd gentemot homosexuella. I Finland finns det en diskrimineringslag (2014/1325) och en jämställdhetslag (1986/609), vilka båda förbjuder det som informanterna upplevt.

8.1.2 Resultat av Den tunga vägen till juridisk förälder

Finland fick år 2009 en lag som säger att homosexuella par har rätt till intern adoption (Mannsén 2009). Intern adoption (2012/22) innebär att den icke-biologiska föräldern har rätt till att adoptera sitt partners barn (§8). I kategorin **Den tunga vägen till juridisk förälder** hade informanterna främst negativa upplevelser. För att juridiskt bli förälder till sitt barn var informanterna tvungna att genomgå en lång och utdragen adoptionsprocess, vilket upplevdes orättvist eftersom heterosexuella par som får ett barn tillsammans inte behöver genomgå samma process. Informanterna kände sig kränkta i situationen när en ombudsman kom hem för att utvärdera hennes förmåga att ta hand om ett barn. Informanterna ifrågasätter deras adoptionssituation gentemot andra adoptivföräldrars. Eriksson (1994, 90–91) menar att när vårdaren ger jämlik samt professionell vård, lindrar det patientens lidande. Informanterna i studien har upplevt lidande i adoptionsprocessen p.g.a. ojämlig vård samt av den utdragna adoptionsprocessen.

8.1.3 Resultat av Små ord men ack så viktiga

I kategorin **Små ord men ack så viktiga** upplevde informanterna att blanketterna var mycket heteronormativa och var därför missnöjda över dem. De ansåg att det inte skulle vara en stor sak att ändra på blanketterna så att de skulle bli mera neutral. Ibland tog informanterna saken i egna händer genom att själv korrigera blanketterna. En del av informanterna kände sig

kränkta över felbenämningarna på blanketterna. Pharris et. al. (2016, 23–24) belyser vikten i att neutrala benämningar används både i vården men även juridiskt. Användningen av neutrala begrepp främjar patient förhållandet och bemötandet. Cherguit et. al. (2012, 1276) skriver i sin artikel att en strukturell förändring inom mödrahälsovården skulle främja vården av den icke-biologiska mamman, t.ex. uppdatera blanketterna till mera könsneutrala versioner. Röndahl et. al. (2009, 2341) skriver i sin artikel om icke-biologiska mammor som har påträffat samma fenomen med heterosexuella blanketter. Även de mammorna har korrigerat blanketter med mera passande neutrala termer.

8.2 Metoddiskussion

Utvecklingsarbetet är en fortsättning på skribenternas tidigare examensarbete. I och med att insamlingsmaterialet är det samma som i den tidigare studien, kommer utvecklingsarbetet delvis att bli hänvisad till tidigare granskning. I studien har skribenterna använt sig av nya teoretiska begrepp, nya tidigare forskningar samt ett utökat bakgrundsmaterial. Skribenterna granskar studiens trovärdighet genom att använda Graneheim och Lundmans (2004) artikel som källa. Nedan presenteras hur en kritisk granskning utförs och därefter presenterar skribenterna sin kritiska granskning av studien.

Trovärdigheten i en studie påverkas av flera faktorer, bl.a. valet av ämne som ska studeras, syfte och frågeställning, insamlandet av relevant bakgrundsmaterial samt tidigare forskningar. (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017, 46). Skribenterna valde att fortsätta med en ny studie i och med att alla informanter uppgav på eget initiativ information om adoptionsprocessen och blanketter, vilket var känslöväckande. Bemötandet i samhället hade skribenterna själva tagit upp under intervjuerna, vilket var ett passande komplement till de andra kategorierna. Efter att skribenterna fått en inblick i informanternas vardag, ville skribenterna föra vidare den information som erhållits angående den icke-biologiska mammans roll i samhället.

Syfte och frågeställningen har under studien varit oförändrad, även om tillvägagångssättet varit lite annorlunda, i och med att resultatet samt insamlingen av materialet var färdigt insamlat. Därför kunde skribenterna på ett naturligt och mera pålitligt sätt skapa syftet och frågeställningen i studien. Erikssons begrepp om lidandet samt lindrandet av lidandet har använts som teoretiska begrepp i studien. Skribenterna anser att de teoretiska begreppen varit lämpligt i och med att det varit en gemensam nämnare med det insamlade materialet. Erikssons teorier är inte anpassade för den icke-biologiska mamman i ett homosexuellt

parförhållande, utan riktar in sig på svårt sjuka patienter vid sjukhusvård. Skribenterna anser ändå att det gått att projicera teorin med tanke på studiens infallsvinkel. Skribenterna anser att alla kategorier i utvecklingsarbetet har bidragit med något slags lidande hos de icke-biologiska mammorna. Studien belyses med vetenskapliga artiklar, vilket ökar trovärdigheten. Alla artiklar klassas som vetenskapliga, är relativt nya och har blivit publicerade i seriösa tidskrifter från olika delar i världen. Tyvärr är ingen av artiklarna finländska, trovärdigheten kan därför ha blivit lidande. Artiklarna behandlar främst bemötandet inom vården, men skribenterna har relaterat dem med samhället eftersom begreppet samhälle berör även vården. Allt bakgrundsmaterial som lyfts fram i studien är till för att öka läsarens kunskap och förståelse. Materialet har tagits från tillförlitliga källor och blivit kritiskt granskade vid insamlingen av bakgrundsmaterialet.

Genom att beakta valet av informanter, kön, ålder och erfarenhet, fås ett mera tillförlitligt resultat. Att använda den mest lämpade metoden vid datainsamlingen är viktigt för att bibehålla trovärdigheten i studien. Trovärdigheten av studien baserar sig på hur materialet insamlats samt hur det analyserats. Beroende på vilket fenomen som studeras behövs tillräcklig mängd av det insamlade materialet för att det ska svara på frågorna och att kvaliteten på studien upprätthålls. (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017, 46). I utvecklingsarbetet används det insamlade material som inte blev använt i examensarbetet, därför är även diskussionen om metod densamma. Som tidigare nämnt i examensarbetet är skribenterna medvetna om att antalet informanter är få p.g.a. att det fanns en del kriterier som måste uppfyllas av informanterna. Därför kan trovärdigheten i studien ha påverkats. Skribenterna använde semistrukturerade intervjuer som insamlingsmaterial, vilket gjorde att informanterna själva fick berätta utan att skribenterna styrde deras svar. Resultatet har kategoriserats i olika kategorier, för att styrka trovärdigheten har kategorierna blivit belysta med olika citat som informanterna sagt. Kapitlet metoddiskussion kan läsas mera ingående från examensarbetets sidor 45 - 47, för att få en mera specifik beskrivning. (Brännkärr, Kotka & Sandkulla 2017).

8.3 Slutledning

Utvecklingsarbetet baserar sig på de resultat som inte blev behandlade i examensarbetet Mamma mamma barn. I studien framkom det hur den icke-biologiska mamman upplevt bemötandet i samhället. Skribenterna är medvetna om att studien skulle bli mera fullständig ifall båda parterna i förhållandet blivit inkluderade. Eftersom studien endast inriktat sig på den icke-biologiska mamman, är skribenterna nöjda med resultatet samt upplever sig ha

slutfört en lyckad studie. Skribenterna anser därför att syftet med studien uppnåtts samt att frågeställningarna blivit besvarade.

Informanterna har haft olika upplevelser gällande bemötandet av människor i samhället, både positiva och negativa erfarenheter. Möten i vårdsammanhang var ofta positiva, där vårdaren mötte paret med öppenhet och med en positiv nyfikenhet. I samhället upplevdes det negativa främst som anonyma påhopp, t.ex. genom tidningar och internet. Informanterna ansåg att samhället har blivit mera tolerant gentemot homosexuella och idag är direkt fiendlighet sällsynt. De icke-biologiska mammorna upplevde adoptionsprocessen som kränkande samt att det var en utdragen process. Att genomgå internadoption var ett måste för att bli juridisk förälder, medan en pappa i ett heterosexuellt parförhållande endast behöver skriva sitt namn på ett papper för att bli det. Blanketterna som informanterna kom i kontakt med i samhället ansågs vara väldigt heteronormativa, vilket upplevdes negativt. På de flesta blanketterna frågades det efter mamman och pappan, vilket gjorde det besvärligt för den icke-biologiska mamman. Skribenterna har sökt liknande blanketter från sin omgivning och kunnat konstatera att de fortfarande är heteronormativa. Blanketterna kan inte generaliseras för hela Finland i och med att de är tagna från ett litet ställe.

Ämnet som skribenterna valde att skriva om i utvecklingsarbetet var lätt att välja. Som tidigare nämnt var det insamlade materialet stort, därför var det en självklarhet för skribenterna att fortsätta med en mindre studie. Skribenterna anser att rättvisa och jämlikhet är viktigt med tanke på skribenternas val av yrke, där daglig kontakt med olika människor förekommer. Under studiens process har skribenternas åsikter och känslor om rättvisa och jämlikhet stärkts, vilket även i fortsättningen kommer att uttryckas och visas i arbetslivet. Skribenterna väntar med spänning på hur Finland kommer att utvecklas i framtiden med tanke på den icke-biologiska mammans problemsituationer jämfört med pappan i ett heterosexuellt parförhållande. Skribenterna vill slutligen tacka informanterna som gjort studien möjlig, samt handledaren för allt stöd och handledning vi fått.

Källförteckning

Brännkärr, J., Kotka I. & Sandkulla, H., 2017. *Mamma mamma barn -En kvalitativ studie om den icke-biologiska mammans upplevelser om att bli mamma i ett homosexuellt parförhållande*. Vasa: Lärdomsprov för barnmorskeexamen. Yrkehögskolan Novia, Sektorn för hälsovård och det sociala området.

Cherguit J., Burns J., Pettle S. & Tasker F. (2012) Lesbian co-mothers' experiences of maternity healthcare services. *Journal of Advanced Nursing* 69 (6), s.1269–1278.

Dahl Spidsberg, B. & Sørli, V., 2012. An expression of love - midwives' experiences in the encounter with lesbian women and their partners. *Journal of Advanced Nursing*, 69(4), s. 796–805

Diskriminering och rasism, 2017 (Online)

<http://www.infopankki.fi/sv/livet-i-finland/problematiska-situationer/diskriminering-och-rasism> [Hämtad: 15.09.2017]

Eriksson, K., 1994. *Den lidande människan*. Stockholm: Liber Utbildning 1994

Eriksson, K., 2014. *Vårdprocessen*. Stockholm: Liber AB

Fpa, 2017 [Online]

<http://www.kela.fi/web/sv/regnbagsfamilj1> [Hämtad: 20.09.2017]

Fpa, 2017 [Online]

<http://www.kela.fi/web/sv/sa-ansoker-du-om-barnbidrag> [Hämtad: 20.09.2017]

Graneheim, U.H. & Lundman, B., 2004. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, s. 105–112.

Hammond, C., 2014. Exploring same sex couples' experiences of maternity care. *British Journal of Midwifery*, 22(7), s. 495–500

Irwin, L., 2007., Homophobia and heterosexism: implications for nursing and nursing practice. *Australian Journal Of Advanced Nursing* 25 (1) s. 70–76

Nationalencyklopedin 2017 [Online]

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/j%C3%A4mst%C3%A4lldhet>

[Hämtad: 02.09.2017]

Näsman, Y., Lindholm, L. & Eriksson, K., 2008. Caritativ vårdetik-vårdandets ethos uttryckt i vårdares tänkande och handlande. *Vård i norden*, 88(28), s. 50–52

Ordlista, 2017. [Online]

<https://www.thl.fi/sv/web/jamstallldhet/framjande-av-jamstallldhet/ordlista>

[hämtad: 20.09.2017]

Pharris, A., Bucchio, J., Dotson, C. & Davidson, W., 2016. Supporting lesbian couples during pregnancy. *International journal of childbirth education*, 31(3), s.23–24

Röndahl, G., Bruhner, E. & Lindhe, J., 2009. Heteronormative communication with lesbian families in antenatal care, childbirth and postnatal care. *Journal Of Advanced Nursing*. 65 (11), s. 2337–2344

THL, 2016. *Vi väntar barn*. [Online]

https://www.thl.fi/documents/605877/747474/vi_vantar_barn_2016.pdf/80c28eca-a6e9-49d3-91eb-42e2d6679d09 [Hämtad: 25.10.2017]

THL 2017 [Online]

https://www.thl.fi/documents/1639567/1964961/FI_SE+vertailu.pdf/627cf062-6c83-4ff2-a16a-8dc7ef542b9e [Hämtad: 20.9.2017]

Wojnar, D. & Katzenmeyer, A., 2014. Experiences of Preconception, Pregnancy, and New Motherhood for Lesbian Nonbiological Mothers. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*, 43, s. 50–60.

Finlands författningssamling

Diskrimineringslag 30.12.2014/1325 www.finlex.fi [hämtad: 15.09.2017]

Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män 8.8.1986/609 www.finlex.fi [Hämtad: 15.09.2017]